

ผลงาน

เรื่อง การจัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน
และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU)
ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u

ของ

เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๔๓
กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
นักพัฒนาสังคมชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๔๓
กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง	๓
ส่วนที่ ๒	ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน	๔
	๑. เรื่อง	๔
	๒. ระยะเวลาการดำเนินการ	๔
	๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๔
	๓.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ	๔
	๓.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๑๑
	๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน	๑๖
	๔.๑ สรุปสาระสำคัญ	๑๖
	๔.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ	๑๗
	๔.๓ เป้าหมายของงาน	๒๒
	๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)	๒๒
	๕.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ	๒๒
	๕.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ	๒๒
	๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	๒๓
	๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	๒๔
	๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	๒๕
	๙. ข้อเสนอแนะ	๒๕
	๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)	๒๕
	๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)	๒๖
ภาคผนวก		
บรรณานุกรม		

.....

แบบการเสนอผลงาน

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล

♦ ตำแหน่งปัจจุบัน นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

- ๑) ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ
- ๒) ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน
- ๓) ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้ความร่วมมือทวิภาคี
- ๔) จัดทำข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๕) พิจารณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูล ต่อร่างแผนปฏิบัติการ ร่างเอกสารสำคัญ ร่างกฎหมายและมาตรการ หรือผลลัพธ์การประชุมต่าง ๆ ในเวทีระหว่างประเทศ
- ๖) จัดทำข้อมูลและพิจารณาประเด็นสำคัญเพื่อหารือระหว่างการเยี่ยมชมการะผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๗) จัดทำข้อมูลประกอบการทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม และข้อมูลสนับสนุนผู้บริหาร กรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการบรรยาย การให้สัมภาษณ์ การกล่าวปาฐกถา และการเข้าร่วมประชุมภายในประเทศ และต่างประเทศ
- ๘) ประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารในการเดินทางไปราชการ ต่างประเทศ
- ๙) ประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนนักศึกษาต่างประเทศ ที่ประสงค์ขอเข้าเยี่ยมชมการะผู้บริหาร กรมกิจการผู้สูงอายุหรือศึกษาดูงาน ณ หน่วยงานภายใต้สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ
- ๑๐) ปฏิบัติหน้าที่ล่ามและแปลเอกสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามที่ได้รับมอบหมาย
- ๑๑) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

♦ ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

- ๑) วางแนวทางและขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้กรอบความร่วมมือ สหประชาชาติ
- ๒) วางแนวทางและขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน
- ๓) วางแนวทางและขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุภายใต้ความร่วมมือทวิภาคี
- ๔) ดำเนินการและให้คำแนะนำด้านการจัดทำข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานด้านความร่วมมือ ระหว่างประเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์
- ๕) พิจารณาและให้คำแนะนำด้านการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูล ต่อร่างแผนปฏิบัติการ ร่างเอกสารสำคัญ ร่างกฎหมายและมาตรการ หรือผลลัพธ์การประชุมต่าง ๆ ในเวที ระหว่างประเทศ

- ๖) ดำเนินการและกำกับการจัดทำข้อมูลและพิจารณาประเด็นสำคัญเพื่อหาหรือระหว่างการเยี่ยมชมการะวะผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๗) ดำเนินการ กำกับและให้คำแนะนำด้านจัดทำข้อมูลประกอบการทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมและข้อมูลสนับสนุนผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการบรรยาย การให้สัมภาษณ์ การกล่าวปาฐกถา และการเข้าร่วมประชุมภายในประเทศและต่างประเทศ
- ๘) ประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารในการเดินทางไปราชการในต่างประเทศ
- ๙) ประสานงานและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนนักศึกษาต่างประเทศ ที่ประสงค์ขอเข้าเยี่ยมชมการะวะผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุหรือศึกษาดูงาน ณ หน่วยงานภายใต้สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ
- ๑๐) ปฏิบัติหน้าที่ล่ามและแปลเอกสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษตามที่ได้รับมอบหมาย
- ๑๑) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. เรื่อง การจัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ๒๒ วัน (๒๖ มิถุนายน – ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗)

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ

๓.๑.๑ ความรู้ด้านสถานการณ์ผู้สูงอายุ

๑) คำนิยามของผู้สูงอายุ

๑.๑) สหประชาชาติ (United Nations) ได้นิยามคำว่า ผู้สูงอายุ หรือ older person หมายถึง ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป (Handbook, ๒๐๒๔)

๑.๒) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓ ได้กำหนดนิยามผู้สูงอายุ หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย”

๒) สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร จากข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ ธันวาคม ๒๕๖๗ ระบุว่า มีผู้สูงอายุมากกว่า ๑๓ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๔ ของประชากรทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทย เป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ และในปี พ.ศ. ๒๕๗๙ คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด ในระยะยาวประชากรไทยจะสูงวัยอย่างรวดเร็วเนื่องจากอัตราการเกิดและจำนวนคนวัยทำงานลดลง นอกจากนี้ ประเทศไทยมีจำนวนการตายมากกว่าการเกิด การที่อัตราการเกิดยังคงลดลง นำไปสู่การลดลงของจำนวนประชากรวัยทำงานในขณะที่จำนวนความต้องการสวัสดิการจากรัฐมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานภาครัฐ

นอกจากนี้ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยโดย พ.ญ. อัมพร เบญจพลพิทักษ์ รักษาการแทนอธิบดีกรมการแพทย์ (๒๕๖๖) ระบุว่า หนึ่งในปัญหาสุขภาพสำคัญของผู้สูงอายุ คือ ภาวะสมองเสื่อม ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคนี้จำนวนประมาณ ๗๗๐,๐๐๐ คน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๖ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในประเทศไทย สถิติยังชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เฉลี่ยปีละประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ภาวะสมองเสื่อมพบได้บ่อยในกลุ่มผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุ ภาวะสมองเสื่อมส่งผลกระทบอย่างมากทั้งต่อร่างกาย จิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อมกลายเป็นภาระสำหรับครอบครัว เนื่องจากอาการของภาวะนี้ประกอบด้วยการสูญเสียความสามารถของสมองในด้านต่าง ๆ เช่น ความจำ การรับรู้ ความเข้าใจ การใช้ภาษา การระบุทิศทาง การใช้เหตุผล และการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและบุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินกิจวัตรประจำวันและการเข้าสังคมของผู้ป่วย

๓.๑.๒ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

การสูงวัยเป็นกระบวนการทางชีวภาพ สังคม และจิตวิทยาที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลในหลายมิติ เพื่อศึกษาการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ขอรับการประเมินขอแนะนำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อทำความเข้าใจกับความต้องการของผู้สูงอายุตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางสังคมไปจนถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ ดังนี้

๑) ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในด้านสังคมวิทยาผู้สูงอายุ ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางสังคม โดยเสนอว่าผู้สูงอายุสามารถรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีและความพึงพอใจในชีวิตได้โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ทฤษฎีดังกล่าวขัดแย้งกับทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) ที่เสนอว่าการแยกตนเองออกจากกิจกรรมทางสังคมเป็นกระบวนการทางธรรมชาติเมื่อสูงวัย ในทางกลับกัน ทฤษฎีกิจกรรม เชื่อว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเป็นอาสาสมัคร การออกกำลังกาย การเข้าร่วมชมรม หรือการใช้เทคโนโลยี มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ลดความเสี่ยงของภาวะซึมเศร้า และส่งเสริมความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุปรับตัวให้เข้ากับบทบาทใหม่แทนบทบาทเดิมที่สูญเสียไปเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุยังคงมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีความหมายและมีความสุข เช่น จากบทบาทในอาชีพการงานไปสู่บทบาทในครอบครัวและชุมชน (Havighurst, ๑๙๖๑)

๒) ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) เป็นแนวคิดที่เสนอว่าผู้สูงอายุจะพยายามรักษารูปแบบชีวิตและพฤติกรรมที่คุ้นเคยตั้งแต่ก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุเพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง โดยทฤษฎีดังกล่าวเน้นย้ำว่า แม้ว่าผู้สูงอายุจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือสังคม ผู้สูงอายุจะยังคงปรับตัวโดยอิงจากประสบการณ์และรูปแบบพฤติกรรมในอดีต ซึ่งแนวคิดนี้สามารถแบ่งได้เป็นสองมิติ ได้แก่ (๑) ความต่อเนื่องภายใน (Internal Continuity) หมายถึง การคงไว้ซึ่งค่านิยม ความเชื่อและอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และ (๒) ความต่อเนื่องภายนอก (External Continuity) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมและบทบาทที่คุ้นเคยในชุมชนและครอบครัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่สามารถรักษาความต่อเนื่องของชีวิตจะมีสุขภาวะที่ดีและสามารถเผชิญกับวัยสูงอายุได้อย่างมีความสุขและมั่นคง (Atchley, ๑๙๘๙)

๓) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ทรงอิทธิพลที่สุดเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุ โดย Maslow (๑๙๔๓) เน้นว่ามนุษย์มีความต้องการที่เป็นลำดับขั้น โดยเรียงลำดับความต้องการจากกระตือรือร้นระดับสูงสุด ๕ ระดับ ดังนี้

(๑) ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ เช่น อาหาร น้ำ และสุขภาพ เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่มักเผชิญกับโรคเรื้อรังและข้อจำกัดด้านร่างกาย

(๒) ความต้องการด้านความปลอดภัย เช่น ความมั่นคงทางการเงินและที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย เป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(๓) ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีครอบครัว เพื่อน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เพื่อลดความโดดเดี่ยวและเสริมสร้างสุขภาพจิต

(๔) ความต้องการด้านความเคารพและการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุเนื่องจากหลายคนต้องการคงความเป็นอิสระและได้รับการยอมรับจากสังคม สามารถทำได้ผ่านการร่วมกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การเป็นอาสาสมัครหรือที่ปรึกษาให้กับคนรุ่นใหม่

(๕) ความต้องการด้านการเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ซึ่งหมายถึงการแสวงหาความหมายในชีวิต การเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือการพัฒนาด้านจิตใจและความคิดสร้างสรรค์ การตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้ช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่สมบูรณ์ มีศักดิ์ศรี และมีความสุขอย่างแท้จริง

๓.๑.๓ ความรู้ความเข้าใจแนวคิดพหุพลัง (Active Ageing)

แนวคิดพหุพลัง (Active Aging) หมายถึง แนวทางการพัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีคุณค่า มีสุขภาพที่ดี มีความสามารถในการดูแลตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งเสริมความสามารถทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถมีชีวิตที่กระตือรือร้นและมีส่วนร่วมกับสังคมได้อย่างต่อเนื่อง (World Health Organization [WHO], ๒๐๐๒)

สำหรับประเทศไทย แนวคิดพหุพลังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายผู้สูงอายุ เนื่องจากประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ นโยบายที่เกี่ยวข้องจึงเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลายมิติ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อม โดยมีแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพ การศึกษา และกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนี้ นโยบายยังมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในครอบครัว ชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุหรือการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบัน และการส่งเสริมแนวคิดพหุพลังผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีชีวิตอย่างอิสระ เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางกายภาพและการสร้างชุมชนที่มีความปลอดภัย รวมถึงการให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แนวคิดพหุพลังยังเชื่อมโยงกับสิทธิของผู้สูงอายุในการมีชีวิตที่มีคุณค่าและความมั่นคงตามกฎหมาย และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนานโยบายเพื่อให้คนไทยมีอายุยืนยาวและคุณภาพชีวิตที่ดี

๓.๑.๔ ความรู้ความเข้าใจการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ (Ageing in Place)

แนวคิด "การสูงวัยในถิ่นที่อยู่" (Ageing in place) หมายถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตในบ้านและชุมชนของตนเองอย่างปลอดภัย เป็นอิสระ และสะดวกสบาย โดยไม่คำนึงถึงอายุรายได้ หรือระดับความสามารถ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับความสนใจอย่างมากในวงการเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ และนโยบายสาธารณะ เนื่องจากประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นทั้งต่อบุคคลและสังคม ทั้งนี้ ในบริบทระหว่างประเทศตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องการสูงวัย (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)) ได้กำหนดประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่ง

โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีการส่งเสริมการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ในชุมชนโดยคำนึงถึงความสมัครใจส่วนบุคคล และทางเลือกที่อยู่อาศัยในราคาที่สูงอายุเอื้อถึง ทั้งนี้ ฌปภัชและคณะ (๒๕๖๕) ได้ระบุถึงเหตุผลความจำเป็นของการนำแนวคิดการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) การยึดติดกับที่อยู่อาศัยเดิมของคนไทย
- ๒) ทรัพยากรที่จำกัดของภาครัฐ
- ๓) สัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่น้อยยังคงสูง
- ๔) ทรัพยากรผู้ดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน

๓.๑.๕ แนวทางการดูแลผู้สูงอายุ

๑) แนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

(๑) การพัฒนาแผนการดูแลส่วนบุคคล (Individual Care Plan) โดยสร้างแผนการดูแลที่เหมาะสมกับความต้องการทางการแพทย์ กิจกรรมประจำวัน ความชอบ และความสามารถของผู้สูงอายุ แผนการนี้ควรมีความยืดหยุ่นและควรได้รับการประเมินและปรับปรุงตามความเปลี่ยนแปลงในสภาพสุขภาพและความต้องการ ทั้งนี้ ควรมีการประเมินทางกายภาพและการเคลื่อนไหว (Physical and Mobility Assessments) การประเมินที่อยู่อาศัย (Housing Assessments) เพื่อประเมินความเหมาะสมของบ้านหรือที่พักอาศัยสำหรับการวางแผนสำหรับสูงวัยในถิ่นเดิม และการประเมินทางคลินิกและการพยาบาล (Clinical and Nursing Assessments) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยโรคและการรักษา ((Ageing and Health (AAH), ๒๐๑๕)

(๒) การเฝ้าระวังสุขภาพและการจัดการยา (Health Monitoring and Medication Management) โดยตรวจสอบสุขภาพผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอและจัดการการใช้ยาให้ถูกวิธี หรือการใช้เทคโนโลยี เช่น การแพทย์ทางไกล (telehealth) เพื่อปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจากระยะไกลเมื่อจำเป็น (Dijkstra et al., ๒๐๒๐)

(๓) การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Engagement) กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เนื่องจากการแยกตัวจากสังคมอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเศร้าหมอง ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการเข้าร่วมกลุ่มสังคมหรือกิจกรรมในชุมชนออนไลน์ (Social Isolation, Loneliness in Older People Pose Health Risks, 2019)

(๔) การปรับปรุงความปลอดภัยที่บ้าน (Home Safety Modifications) โดยปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้ปลอดภัยและสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น การติดตั้งราวจับ การปรับปรุงแสงสว่าง และการจัดสิ่งกีดขวางเพื่อป้องกันการหกล้ม (Elqayam et al., ๒๐๑๕)

(๕) การสนับสนุนผู้ดูแลในครอบครัว (Caregiver Support) โดยจัดให้มีการฝึกอบรมทักษะการดูแลผู้สูงอายุแก่ผู้ดูแลในครอบครัว รวมถึงเทคนิคการจัดการความเครียดและการยกเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุที่ถูกต้อง

(๖) การใช้เทคโนโลยี (Use of Technology) โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบเฝ้าระวังทางไกล ระบบเตือนภัยฉุกเฉิน และเครื่องมือการสื่อสาร เพื่อช่วยในการดูแลและตรวจสอบสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง (Jang et al., ๒๐๒๐)

๒) แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

(๑) การเข้าถึงบริการสุขภาพ (Access to Health Services) โดยสนับสนุนการเข้าถึงการดูแลสุขภาพที่ครบวงจรและราคาไม่สูง รวมถึงการตรวจสุขภาพประจำและการดูแลเชิงป้องกัน

(๒) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ (Age-Friendly Environments) โดยออกแบบพื้นที่ในชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การติดตั้งไฟส่องสว่างที่เพียงพอ พื้นไม่ลื่น และการเข้าถึงการขนส่งสาธารณะที่สะดวก

(๓) การเตรียมความพร้อมในกรณีฉุกเฉิน (Emergency Preparedness Plans) โดยเตรียมความพร้อมในกรณีภัยพิบัติที่ออกแบบเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ (ขั้นวิกฤตและคณะ, ๒๕๖๑)

(๔) การบูรณาการและการประสานการดูแลร่วมกัน (Integration and Co-ordination) โดยส่งเสริมการบูรณาการและการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อให้บริการที่มีการประสานการดูแลในระดับต่าง ๆ รวมถึงการดูแลสุขภาพ การดูแลระยะยาว การฟื้นฟู การดูแลแบบประคับประคอง และการดูแลระยะสุดท้ายที่มีความซับซ้อนเฉพาะแต่ละบุคคล (ชัยณภาค, ๒๕๖๖)

(๕) การส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของชุมชน (Community Capacity Building) โดยเตรียมชุมชนให้เข้าใจสภาพผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกลไกชมรมผู้สูงอายุ แกนนำผู้สูงอายุ อาสาสมัคร สนับสนุนให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้จากการทำงานกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและศาสนา ตลอดจนการระดมความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ กองทุนกายอุปกรณ์ และเครื่องมือแพทย์ การทอดผ้าป่าช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน (อาจสันทียะและคำพราว, ๒๕๕๘)

๓) แนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม

ร.ศ.นพ. วัศกดี เมืองไพศาล (๒๕๕๖) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมดังนี้

(๑) การทำความเข้าใจกับสภาวะสมองเสื่อม โดยผู้ดูแลและครอบครัวควรปรึกษาแพทย์ผู้ดูแลเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

(๒) การทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถใช้ได้กรณีที่ผู้สูงอายุยังมีปัญหาสมองเสื่อมไม่มากนัก ทำให้ผู้ป่วยยอมรับได้กับข้อจำกัดของตนเอง

(๓) การแก้ไขอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุด โดยควรพิจารณาเลือกแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดเพราะการแก้ไขปัญหาลายอย่างพร้อมกันทำได้ยาก

(๔) ผู้ดูแลควรได้รับการพักผ่อนที่เพียงพอ เนื่องจากการดูแลผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อมติดต่อกันตลอดเวลาทำให้เกิดความอ่อนล้า เครียด ส่งผลต่อการดูแลในระยะยาว

(๕) ใช้สัญชาตญาณและจินตนาการให้มาก ไม่ยึดติดกับความถูกต้อง หากการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีความอันตราย

(๖) พยายามทำจิตใจให้สดใส ผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อมยังต้องการความสนุกสนาน หากผู้ดูแลอารมณ์ดี ย่อมส่งผลดีต่อการดูแลผู้ป่วย

(๗) จัดรูปแบบการดูแลที่สม่ำเสมอ ไม่เปลี่ยนไปมา ให้มีเวลาที่ค่อนข้างคงที่ ปรับแต่งสภาพแวดล้อมให้เรียบง่าย ไม่เคลื่อนย้ายเฟอร์นิเจอร์ในบ้านบ่อย ๆ

(๘) สื่อสารกับคนไข้เป็นประจำ โดยอธิบายสั้น ๆ ที่ละขั้นตอน และอาจต้องอธิบายซ้ำ แม้ว่าป็นกิจกรรมเดิมที่ทำเป็นประจำ

(๙) หลีกเลี่ยงการพูดถึงผู้ป่วยต่อหน้า โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ป่วย และพยายามเตือนผู้อื่นไม่ให้ทำเช่นกัน

(๑๐) สวมสร้อยที่มีป้ายบอก โดยให้ระบุว่าผู้ป่วยมีปัญหาด้านความจำและใส่หมายเลขติดต่อกลับ เพื่อลดความวุ่นวายในการตามหากรณีผู้ป่วยเดินออกจากบ้านโดยไม่รู้ตัว

(๑๑) พยายามให้ผู้ป่วยทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงและทำให้รู้สึกมีส่วนร่วมในครอบครัว หลีกเลี่ยงการฝืนผู้ป่วยจนเกินไปเนื่องจากอาจทำให้ผู้ป่วยหงุดหงิดได้

๓.๑.๖ ทักษะการสรุปและประมวลผลข้อมูลที่สำคัญ

ตามทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล (Information Processing Theory) Atkinson, R. C., & Shiffrin, R. M. (๑๙๖๘) กล่าวว่า มนุษย์ประมวลผลข้อมูลในลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ข้อมูลทางประสาทสัมผัสตลอดจนการเก็บข้อมูลในรูปแบบหน่วยความจำระยะยาว โดยมุ่งเน้นข้อมูลสำคัญและละทิ้งรายละเอียดที่ไม่เกี่ยวข้อง ทำให้การเข้ารหัสข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน Paivio, A. (๑๙๙๐) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีการเข้ารหัสสองช่องทาง (Dual Coding Theory) มนุษย์ประมวลผลข้อมูลผ่านระบบทั้งทางวาจาและภาพ กล่าวคือ เมื่อสรุปข้อมูลนามธรรมหรือรายละเอียดที่ซับซ้อน จะแปลงเป็นคำพูดหรือภาพที่ง่ายขึ้น เช่น คำสำคัญหรือแผนภาพ ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการสรุปช่วยในการเข้ารหัสและจดจำข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยให้แปลงข้อมูลเป็นรหัสและจดจำข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ Reigeluth, C. M. (๑๙๘๓) ได้ให้แนวคิดทฤษฎีการขยายความรู้ (Elaboration Theory) ซึ่งระบุว่า การสรุปสาระสำคัญของความรู้ใหม่เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่แล้ว เป็นกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาหลักซึ่งยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ทักษะการสรุปและประมวลผลข้อมูลเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งในกระบวนการถอดบทเรียน เนื่องจากผู้ดำเนินการถอดบทเรียนจะต้องวิเคราะห์สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลที่มีจำนวนมาก มีความละเอียด ซับซ้อน เพื่อถ่ายทอดไปยังผู้ฟังซึ่งประกอบด้วยผู้ที่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

๓.๑.๗ ทฤษฎีและแนวคิดด้านการถอดบทเรียน

ทฤษฎีการถอดบทเรียน เป็นแนวคิดที่ใช้ในการสะท้อน (reflection) และสังเคราะห์ประสบการณ์เพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายหลักของการถอดบทเรียน คือ การสกัดความรู้จากประสบการณ์จริง และนำไปปรับใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานในอนาคต ทั้งนี้ ผู้ขอรับการประเมินขอเสนอทฤษฎีและแนวคิดด้านการถอดบทเรียนที่สำคัญ ดังนี้

๑) การบริหารจัดการความรู้ผ่านโมเดล SECI ของ Nonaka และ Takeuchi

Nonaka และ Takeuchi (๑๙๙๕) ได้นิยามแนวคิดด้านความรู้ไว้ ๒ รูปแบบ ได้แก่ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เช่น คู่มือ แผน ระบบ ระเบียบ และ ความรู้ที่ฝังอยู่ในบุคคล (Tacit Knowledge) เช่น ทักษะ ประสบการณ์ พรสวรรค์ ความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ Nonaka และ Takeuchi (๑๙๙๕) ได้คิดค้นวงจรการสร้างความรู้ (Knowledge Spiral หรือ SECI Model) ซึ่งประกอบด้วย ๔ กระบวนการ ได้แก่

(๑) Socialization การแบ่งปันความรู้เชิงประสบการณ์ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์การสื่อสารโดยตรง กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เช่น การสังเกต การฝึกฝน หรือการทำงานร่วมกัน โดยสามารถกระทำการฝึกงาน การบอกเล่าเรื่องราว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ

(๒) Externalization การเปลี่ยนความรู้เชิงประสบการณ์ให้เป็นความรู้ที่ชัดเจนเป็นกระบวนการที่ทำให้ความรู้ที่เป็นนามธรรมสามารถนำมาอธิบายและจัดทำเป็นเอกสารเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เช่น การรวบรวมแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดขององค์กร การระดมความคิดและการเผยแพร่รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเอกสาร

(๓) Combination การรวมความรู้ที่ชัดแจ้งหลายรูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่กว้างขึ้น เป็นกระบวนการจัดการและเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่นำไปต่อยอดได้ เช่น การจัดการฐานข้อมูล การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนายุทธศาสตร์

(๔) Internalization การเปลี่ยนความรู้รูปธรรมให้กลายเป็นความรู้นามธรรมของบุคคลเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และนำความรู้ที่เป็นรูปธรรมไปปรับใช้กับการทำงานจริงจนกลายเป็น

ความชำนาญ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกฝนในสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานจริง

๒) ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb's Experiential Learning Theory

David Kolb (๑๙๘๔) ได้นำเสนอแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านวงจร ๔ ขั้นตอน ได้แก่

(๑) ประสบการณ์ที่ได้รับโดยตรง (Concrete Experience) คือ การมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์จริง

(๒) การสะท้อนประสบการณ์ (Reflective Observation) คือ การสังเคราะห์ความรู้และบทเรียน

(๓) การสร้างแนวคิด (Abstract Conceptualization) คือ การสังเคราะห์ความรู้และบทเรียน

(๔) การทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Active Experimentation) คือ การนำบทเรียนไปปรับใช้ในบริบทอื่น

๓) วิธีวิทยาการถอดบทเรียน

นิคม สุพงษ์ (๒๐๒๒) ได้เสนอวิธีวิทยาการถอดบทเรียน ประกอบด้วย ๓ วิธีวิทยา ดังนี้

(๑) การถอดบทเรียนด้วยการเรียนจากเพื่อน (Peer Assist - PA) เป็นกระบวนการเรียนรู้ก่อนการทำการกิจกรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากกันและกัน เรียนรู้ร่วมกัน และสิ่งที่เราร่วมกันสร้างนำไปสู่การเกิดความรู้ใหม่ โดยมีลักษณะเป็นการประชุมหรือการประชุมเชิงปฏิบัติ

(๒) การถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการเรียนรู้ก่อน หรือระหว่างทำกิจกรรมด้วยการให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติได้แลกเปลี่ยนความรู้ที่ซ่อนเร้น โดยผู้เล่าจะเล่าความรู้สึกที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้โดยอิสระ และเมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนผลการตีความแล้ว จะนำไปสู่การได้มาซึ่งชุดความรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

(๓) การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review : AAR) เป็นการจับความรู้ที่เกิดขึ้นภายหลังการทำการกิจกรรมเพื่อวางแผนในครั้งต่อไป จึงทำให้ผู้ถอดบทเรียนรู้สึกตื่นตัวและผูกพันกับงาน ซึ่งรูปแบบการทำ AAR สามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างทำการกิจกรรมเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขระหว่างการทำงาน และภายหลังสิ้นสุดแต่ละกิจกรรมเพื่อนำไปวางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป

โดยสรุป การบริหารจัดการความรู้ผ่านโมเดล SECI ของ Nonaka และ Takeuchi ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb และวิธีวิทยาการถอดบทเรียน ล้วนเป็นแนวคิดสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ องค์กรสามารถนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างนวัตกรรม และพัฒนาทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๓.๑.๘ ทักษะความรู้ภาษาอังกฤษ และศัพท์เทคนิคทางวิชาการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เป็นการดำเนินงานภายใต้บันทึกความเข้าใจ (Record of Understanding - ROU) ทางวิชาการด้านแผนงานการเรียนรู้และพัฒนางานผู้สูงอายาระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุกับ Access4u มลรัฐออสเตรเลียใต้ ดังนั้น จึงต้องมีทักษะความรู้ภาษาอังกฤษ และศัพท์เฉพาะทางหรือศัพท์เทคนิคทางวิชาการของสหวิชาชีพ ซึ่งจะมีการใช้ทักษะดังกล่าวตลอดกระบวนการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตั้งแต่การทำความเข้าใจเนื้อหาบันทึกความเข้าใจ เพื่อเข้าใจขอบข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างชาติผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การประชุมหารือผ่านทางระบบการประชุมทางไกล (Zoom Meeting) การจัดทำข้อมูลและเอกสารสำคัญนำเสนอวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประชุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การแปลสื่อการสอนและเอกสารประกอบ

การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ การปฏิบัติหน้าที่ล่ามตลอดการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ การอธิบายเพิ่มเติมเนื่องจากมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนของภาษาอันเนื่องมาจากบริบทของวัฒนธรรมที่แตกต่าง

๓.๑.๙ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory)

กระบวนการถอดบทเรียนเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการหนึ่ง Malcolm Knowles (๑๙๗๘) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งรู้จักกันในชื่อ "Andragogy" โดยระบุว่าวิธีที่ผู้ใหญ่เรียนรู้แตกต่างจากเด็ก และเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่กำกับตนเอง Knowles ได้แนะนำหลักการของทฤษฎี ดังนี้

๑) ความจำเป็นต้องรู้ (Need to Know): ผู้ใหญ่ต้องการเข้าใจว่าทำไมพวกเขาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้บางสิ่งก่อนที่จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้

๒) แนวคิดตนเอง (Self-Concept): ผู้ใหญ่เห็นตนเองว่าเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการตัดสินใจซึ่งทำให้ชอบการเรียนรู้ที่สามารถกำกับได้เอง

๓) ประสบการณ์ (Experience): ผู้ใหญ่มีประสบการณ์ชีวิตมากมายซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้

๔) ความพร้อมในการเรียนรู้ (Readiness to Learn): ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้เมื่อหัวข้อการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัวหรือการทำงาน

๕) แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to Learning): ผู้ใหญ่ชอบการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาและสามารถนำไปใช้กับปัญหาจริงได้

๖) แรงจูงใจ (Motivation): แม้ว่าผู้ใหญ่จะตอบสนองต่อแรงจูงใจจากภายนอก เช่น การเลื่อนตำแหน่ง แต่แรงจูงใจภายใน เช่น ความพึงพอใจส่วนตัว มักมีบทบาทสำคัญกว่า

ทฤษฎีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนผู้ใหญ่จะได้รับประโยชน์จากวิธีการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาซึ่งสามารถนำความรู้เชิงทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงได้ การเน้นประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะเฉพาะ

๓.๑.๑๐ ทักษะการเป็นผู้บรรยายและการเป็นผู้อำนวยความสะดวก

การถอดบทเรียนเปรียบเสมือนเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่มีความชัดเจนในประเด็นที่จะอภิปราย และมีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนความคิด ผู้ที่จะเป็นผู้นำการถอดบทเรียนจึงต้องมีความเข้าใจในประเด็นที่จะถอดบทเรียน สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนมีทักษะสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้แลกเปลี่ยนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้ร่วมการถอดบทเรียนให้ได้มากที่สุด

๓.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๒.๑ ความรู้ความเข้าใจในยุทธศาสตร์ แผน และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๓.๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นกรอบในการมุ่งพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ให้ความสำคัญกับประเด็นสังคมสูงวัย ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายและเป็นโอกาสในการลดการเหลื่อมล้ำหรือการละทิ้งประชากรกลุ่มเปราะบางและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ จัดความยากจนในทุกกลุ่มประชากร
เป้าหมายที่ ๓ สร้างหลักประกันในชีวิตที่มีสุขภาพดีรวมทั้งส่งเสริมความอยู่ดีมีสุข
ของสังคมทุกวัย

เป้าหมายที่ ๔ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
เป้าหมายที่ ๕ ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง
เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
เป้าหมายที่ ๑๑ ส่งเสริมการพัฒนาสภาพแวดล้อมของเมือง/ ชุมชนที่ยั่งยืน ไม่แบ่งแยก
และสามารถเข้าถึงได้โดยกลุ่มประชากรรวมถึงผู้สูงอายุ
เป้าหมายที่ ๑๖ สนับสนุนให้ทุกคนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มี
ประสิทธิภาพ ทุกคนสามารถเข้าถึง ลดความรุนแรงทั้งกาย ทางจิตใจ และเพศของทุกคน ทุกวัย

๓.๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๑)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๑) มีเป้าหมายและประเด็นภายใต้
ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

ประเด็นย่อยที่ ๔.๑.๑ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดู
ในครอบครัว

ประเด็นย่อยที่ ๔.๑.๔ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นฐาน

ประเด็นย่อยที่ ๔.๑.๗ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความ
รับผิดชอบต่อส่วนรวม

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

ประเด็นย่อยที่ ๔.๒.๓ ช่วงวัยแรงงาน

ประเด็นย่อยที่ ๔.๒.๔ ช่วงวัยสูงอายุ

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
ในศตวรรษที่ ๒๑

ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๔ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๖ การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัล
แพลตฟอร์ม

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๕ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

ประเด็นย่อยที่ ๔.๕.๑ การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ

ประเด็นย่อยที่ ๔.๕.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

ประเด็นย่อยที่ ๔.๕.๔ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุน
การสร้างสุขภาวะที่ดี

ประเด็นย่อยที่ ๔.๕.๕ การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดี
ในทุกพื้นที่

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและ
เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ประเด็นย่อยที่ ๔.๖.๑ การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ประเด็นย่อยที่ ๔.๖.๔ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมกิจการผู้สูงอายุ ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ
ประเด็นย่อยที่ ๔.๑.๕ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาวะ และทุกกลุ่ม
ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ประเด็นย่อยที่ ๔.๒.๓ จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย ให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม
ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๑ สร้างสังคมที่เข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกันและมีคุณธรรม

ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๒ การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ
ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๓ สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

ประเด็นย่อยที่ ๔.๓.๕ สนับสนุนการพัฒนาระบบฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม
ประเด็นการพัฒนาที่ ๔.๔ การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง

ประเด็นย่อยที่ ๔.๔.๑ ส่งเสริมการปรับตัวพฤติกรรมในระดับครัวเรือนให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงิน และอาชีพ

ประเด็นย่อยที่ ๔.๔.๒ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเอง และการพึ่งพากันเอง

๓.๒.๑.๓ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๑)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๑) ได้กำหนดแผนย่อยเพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เต็มศักยภาพและเหมาะสมโดยมีความเชื่อมโยงกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ๓ แผนย่อยด้วยกัน ได้แก่

๑) แผนย่อยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และการมีระบบและกลไกรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

๒) แผนย่อยการพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน เน้นการพัฒนาและยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งทักษะฝีมือ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะภาษา มีการทำงานตามหลักการทำงานที่มีคุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีการรับผิดชอบของพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการพัฒนาระบบการพัฒนาทักษะ และการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพความรู้ ทักษะฝีมือ ความชำนาญพิเศษ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

๓) แผนย่อยการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ มุ่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศด้วยการเสริมทักษะด้านอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานเชิงเศรษฐกิจ มีระบบส่งเสริมและการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุ

๓.๒.๑.๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

หมวดหมู่ที่ ๔ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม เป้าหมายที่ ๒ คนทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมมีค่าไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ โดยดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ คือ ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมุ่งให้สัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่เข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐ โดยมีกลยุทธ์การพัฒนา กลยุทธ์ที่ ๓.๑ ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกโดย อปท. และภาคีพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงดูแลสวัสดิภาพของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านสุขภาพและที่อยู่อาศัย

๓.๒.๑.๕ แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐)

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๘๐) เป็นกรอบและแนวทางสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วยแผนปฏิบัติการย่อย ๔ แผน ดังนี้

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๑ เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๓ ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

อย่างมีคุณภาพ

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๔ เพิ่มศักยภาพการวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

รองรับสังคมสูงวัย

๓.๒.๑.๖ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๓)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๓) มาตรา ๑๑ ระบุให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านการบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๓.๒.๑.๗ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ ณ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ออกกฎกระทรวงไว้ ให้กรมกิจการผู้สูงอายุ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบงานด้านสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางสังคม กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก พันธกรณี และความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะนโยบายและแผนหลัก ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๒) พัฒนามาตรการ กลไก มาตรฐาน และนวัตกรรมองค์ความรู้การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๔) บริหารจัดการและกำกับดูแลการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อการคุ้มครองการส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

(๕) บริหารจัดการและพัฒนาระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศด้านผู้สูงอายุ

(๖) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๓.๒.๒ ความรู้ด้านกรอบพันธกรณีองค์การสหประชาชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศ

๓.๒.๒.๑ แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA))

กรมกิจการผู้สูงอายุมีภารกิจสำคัญในการประสานงานและบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุระหว่างประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ซึ่งดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายใต้แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (the Madrid International Plan of Action on Ageing) โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุ ใน ๓ ประเด็น ได้แก่ ผู้สูงอายุกับการพัฒนา (Older persons and development) สูงวัยอย่างสุขภาพดี และมีสุขภาวะ (Advancing health and well-being into old age) และการสร้างความมั่นใจว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (Ensuring enabling and supportive environment) ซึ่งเป็นพันธกรณีที่ประเทศภาคีองค์การสหประชาชาติจะต้องร่วมยึดถือเป็นเป้าหมายการดำเนินงานผู้สูงอายุ และร่วมกำหนดทิศทางกลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน

๓.๒.๓ บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u

รัฐบาลออสเตรเลีย สนับสนุนให้ประเด็นเรื่อง Ageing Well เป็นจุดแข็งของมลรัฐออสเตรเลียใต้ มีเมือง Adelaide เป็นศูนย์กลางของการระดมความร่วมมือและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุ โดยมีความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาควิชาการ และภาคธุรกิจด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น IBM และ Microsoft เพื่อเอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกสบายและมีความปลอดภัย รวมถึงภาคธุรกิจด้านที่พักอาศัย และบริการด้านการขนส่งและยานพาหนะ ซึ่งรัฐบาลของมลรัฐออสเตรเลียใต้ได้ประสานความร่วมมือเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมาทำงานร่วมกัน มีการระดมความรู้ ทรัพยากร และเทคโนโลยี เพื่อบรรลุเป้าหมาย Ageing Well

Access4u เป็นองค์การที่ให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ในการริเริ่มโครงการหลักประกันให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เพิ่มประสิทธิภาพของแผนงานและให้การสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพมีการดำเนินงานร่วมกับผู้ให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้แน่ใจว่าหน่วยงานสามารถตอบสนองความต้องการได้ในเวลาที่มีจำกัด และมีการใช้นวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้ให้บริการบรรลุเป้าหมายภายใต้โครงการหลักประกันดังกล่าว ซึ่งมีการสนับสนุนและดูแลตลอด ๒๔ ชั่วโมงทุกวัน โดย Access4u

เป็นองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรและให้บริการแก่ชุมชน ผ่านโครงการหลักประกันของรัฐบาลออสเตรเลียให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในมลรัฐออสเตรเลียใต้

กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้มีความร่วมมือการลงนามบันทึกความเข้าใจ (Record of Understanding - ROU) ทางวิชาการด้านแผนการเรียนรู้และพัฒนางานผู้สูงอายุระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุกับองค์กร Access4U เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ณ โรงแรม เดอะทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำและดำเนินโครงการฝึกอบรมที่เหมาะสม ยั่งยืน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมแก่บุคลากรของกรมกิจการผู้สูงอายุ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญและผู้ดูแลซึ่งให้บริการโดยตรงแก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในความดูแลของกรมกิจการผู้สูงอายุ ตลอดจนสนับสนุนกรมกิจการผู้สูงอายุในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ช่วยให้ภารกิจของกรมกิจการผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ

กรมกิจการผู้สูงอายุ ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการจัดสวัสดิการ การดูแล และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ ทั้งที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์และในชุมชนทั่วประเทศ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ยาวนานที่สุด รวมถึงการดูแลที่บ้านและในชุมชนเพื่อส่งเสริมการสูงวัยในถิ่นเดิม (ageing in place) ให้ผู้สูงอายุสูงวัยอย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี ตลอดจนตระหนักว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มเป็นผู้มีภาวะสมองเสื่อมมากขึ้น จำเป็นต้องได้รับการคัดกรองเบื้องต้นและการดูแลอย่างเหมาะสม รวมถึงการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก (positive behavior support) ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญจากองค์กร Access4U ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการถอดบทเรียนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในกลุ่มบุคลากรของกรมกิจการผู้สูงอายุ จึงเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีในการพัฒนาแนวทางการดูแลกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความต้องการที่หลากหลาย และการกำหนดนโยบายการดูแลผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ อาทิ มิติสังคม มิติสุขภาพ มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจ ตลอดจนมิติเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผ่านการระดมความคิดและความร่วมมือระหว่างบุคลากรขององค์กร Access4U และกรมกิจการผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ทางสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรีต่อไป

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑ สรุปสาระสำคัญ

การจัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์กร Access4U มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ นำไปสู่การขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงาน และพัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความกระชับและชัดเจน ผู้ขอรับการประเมิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากรการถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ได้กำหนดคำที่ใช้ในการเขียนเสนอผลงาน ดังนี้

การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ หมายถึง การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์กร Access4U ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การถอดบทเรียนฯ หมายถึง การประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์กร Access4U เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ผ่านระบบการประชุมทางไกล และ ณ กรมกิจการผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานคร

๔.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๑ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการ จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๔๔ คน ประกอบด้วยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง ศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี และกรมกิจการผู้สูงอายุ (ส่วนกลาง)

เป้าหมาย ระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ได้ร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การถามตอบ การให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ และการอภิปรายโต้ตอบตามบริบทภูมิหลังของผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ มีความรู้และความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ผ่านการให้ความรู้ด้านการเพิ่มขีดความสามารถ และการพึ่งพาตนเอง การดูแลในบ้านและส่งเสริมการสูงวัยในถิ่นเดิม การสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก และการดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อม

ภาพบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

ขั้นตอนที่ ๒ การสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการ การสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ดำเนินการเมื่อการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้ขอรับการประเมิน ทำหน้าที่เป็นผู้กล่าวสรุปสาระสำคัญของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ตลอดจนทบทวนใจความสำคัญ และแนวทางการให้ความรู้ของคณะวิทยากร โดยดำเนินการกล่าวสรุปก่อนพิธีมอบประกาศนียบัตรของผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

เป้าหมาย เพื่อสรุปและทบทวนสาระสำคัญของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ตลอดระยะเวลา ๓ วัน ให้แก่ อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ ผู้บริหารกรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

ภาพบรรยากาศการสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

ขั้นตอนที่ ๓ การทบทวนเนื้อหาสาระของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ตลอดจนวิธีการจุดเด่น และจุดด้อยในการจัดกิจกรรมของคณะวิทยากรในการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

การดำเนินการ เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้มีการทำแบบประเมินผลความพึงพอใจของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ตลอดจนทบทวนเพิ่มเติมจากการได้รับผลตอบรับจากผู้บริหาร ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ทั้งผ่านแบบสอบถาม และผ่านการบอกเล่าประสบการณ์โดยตรงระหว่างห้วงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

เป้าหมาย เพื่อทบทวนว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ บรรลุเป้าหมายหรือไม่ รวมถึงพิจารณาจุดเด่น และจุดด้อยในการจัดกิจกรรมของคณะวิทยากรว่ากิจกรรมใดที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ในขณะเดียวกัน กิจกรรมใดทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ ๔ การกำหนดรูปแบบการถอดบทเรียนและกลุ่มเป้าหมาย

การดำเนินการ กำหนดรูปแบบการถอดบทเรียนฯ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและข้อจำกัดของงบประมาณและความสะดวกของเจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ โดยรูปแบบการถอดบทเรียนฯ ได้กำหนดให้เป็นรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั่วประเทศ ซึ่งไม่สามารถเดินทางมายังกรุงเทพมหานครได้เนื่องจากติดภารกิจ หรือมีข้อจำกัดทางงบประมาณ โดยกำหนดระยะเวลาการถอดบทเรียนฯ ไว้ที่ ๒ ชั่วโมง เนื่องจากการถอดบทเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การประชุมออนไลน์เกินกว่าระยะเวลาดังกล่าว อาจทำให้เกิดอาการเหนื่อยล้า ตึงเครียด และไม่มีสมาธิ ไม่ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

เป้าหมาย เพื่อเตรียมจัดทำเนื้อหาที่สำคัญให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเตรียมจัดทำหนังสือเชิญเข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และงบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดเตรียมเนื้อหาสาระที่สำคัญสำหรับการถอดบทเรียน

การดำเนินการ คัดเลือกเนื้อหาที่สำคัญโดยเรียงลำดับเนื้อหาตามที่คณะวิทยากรได้กำหนดไว้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ ตลอดจนเรียบเรียงและจัดทำสไลด์นำเสนอให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงจุดเด่นและจุดด้อยของการนำเสนอและการทำกิจกรรมที่คณะวิทยากรได้เคยดำเนินการในระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และพยายามคัดเลือกจุดเด่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ หรือกิจกรรมที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ตลอดจนกิจกรรมที่คาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้ที่ไม่เคยได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ มาก่อน

เป้าหมาย เพื่อกำหนดขอบเขตการเรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญที่จะเผยแพร่ให้ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ตามระยะเวลาที่มีจำกัด เพื่อเป็นการปูความรู้พื้นฐานนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้และการให้ข้อเสนอแนะ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำหนังสือเชิญพร้อมลิงก์สำหรับเข้าร่วมการถอดบทเรียนผ่านระบบการประชุมทางไกล

การดำเนินการ จัดทำหนังสือบันทึกข้อความขอความร่วมมือจัดส่งผู้แทนเข้าร่วมการถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u โดยกำหนดให้มีการส่งผู้แทนที่เคยเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และไม่เคยเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เนื่องจากไม่ได้มีการใช้งบประมาณในการจัดการถอดบทเรียนฯ จึงไม่มีการจำกัดจำนวน

ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ทั้งนี้ ได้จัดทำหนังสือบันทึกข้อความฯ ไปยังหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมกิจการผู้สูงอายุ ดังนี้

- ๑) กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
- ๒) กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ
- ๓) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค
- ๔) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง
- ๕) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์
- ๖) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ (เชียงใหม่)
- ๗) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านทักซิณ จังหวัดยะลา
- ๘) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต
- ๙) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น
- ๑๐) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบุรีรัมย์
- ๑๑) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม
- ๑๒) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง
- ๑๓) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา
- ๑๔) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี
- ๑๕) ศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี

เป้าหมาย เพื่อเรียนเชิญกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจด้านการส่งเสริมศักยภาพและการดูแลผู้สูงอายุ เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ได้ตามวัน เวลา ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ ๗ การจัดเตรียมสถานที่และความพร้อมของระบบการประชุมผ่านทางไกล

การดำเนินการ เนื่องจากการถอดบทเรียนดำเนินการในรูปแบบผ่านการประชุมทางไกล จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของสถานที่และระบบให้พร้อม ดังนี้

๑) การจองห้องประชุมสำหรับวิทยากรบรรยาย และสำหรับผู้ที่จะประสงค์เข้าร่วมการถอดบทเรียน กรมกิจการผู้สูงอายุ

๒) การจองระบบการประชุมทางไกล Zoom Meeting ผ่านระบบ intranet โดยระบุชื่อการประชุม และเวลา ที่ประสงค์จะดำเนินการจัดการประชุมถอดบทเรียน

๓) การทดสอบระบบ ภาพ เสียง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และไมโครโฟน โดยกระบวนการจัดเตรียมสถานที่และความพร้อมของระบบการประชุมผ่านทางไกล สามารถดำเนินการได้ไปพร้อมกับการจัดทำหนังสือเรียนเชิญเข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ เนื่องจากจะต้องระบุสถานที่ เวลา และ QR Code ลงไปในหนังสือเชิญ ทั้งนี้ ในวันที่จัดการถอดบทเรียนฯ วิทยากรดำเนินการถอดบทเรียนฯ จะต้องเตรียมความพร้อมของสถานที่และระบบการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย ๓๐ นาที เพื่อทดสอบว่าไฟล์นำเสนอสามารถใช้งานได้หรือไม่มีข้อขัดข้องทางเทคนิค เช่น ระบบเสียง และระบบภาพ เพื่อให้สามารถแก้ไขได้ทันที่ก่อนเริ่มการถอดบทเรียนฯ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหนังสือเชิญ

เป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมของสถานที่และระบบการประชุมผ่านทางไกล ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดข้องในการถอดบทเรียนตั้งแต่กระบวนการเผยแพร่ความรู้ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และกระบวนการเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ

ขั้นตอนที่ ๘ การถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการ กระบวนการถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u แบ่งเป็น ๔ ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ ๑ ช่วงเริ่มต้นของการถอดบทเรียน

ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนและรูปแบบของการถอดบทเรียนที่เน้นสร้างบรรยากาศแห่งการเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ ซึ่งกระบวนการในช่วงเริ่มต้นจะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียน ทราบถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการถอดบทเรียน ไม่ใช่การประเมินผลหรือการวิพากษ์การดำเนินงานของผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียน

ภาพบรรยากาศช่วงเริ่มต้นของการถอดบทเรียน

ช่วงที่ ๒ ช่วงบรรยายเผยแพร่องค์ความรู้

บรรยายสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเรียงลำดับตามหัวข้อที่คณะวิทยากรบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๗

๑) หัวข้อ “พัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวัน : การส่งเสริมศักยภาพและการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง”

๒) หัวข้อ “ส่งเสริมการดูแลในบ้านและการส่งวัยในถิ่นที่อยู่เดิม”

วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

๑) หัวข้อ “การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก”

๒) หัวข้อ “การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม”

วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗

หัวข้อ “นวัตกรรมและความก้าวหน้าในการดูแลผู้สูงอายุและสนับสนุนคนพิการ และการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการ”

โดยระหว่างการบรรยาย ได้กำหนดให้มีการดำเนินกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนมีส่วนร่วม เช่น การซักถามความเข้าใจในเนื้อหา การเล่นเกมถาม - ตอบ ตลอดจนการให้ทำกิจกรรมกลุ่มวิเคราะห์กรณีศึกษา

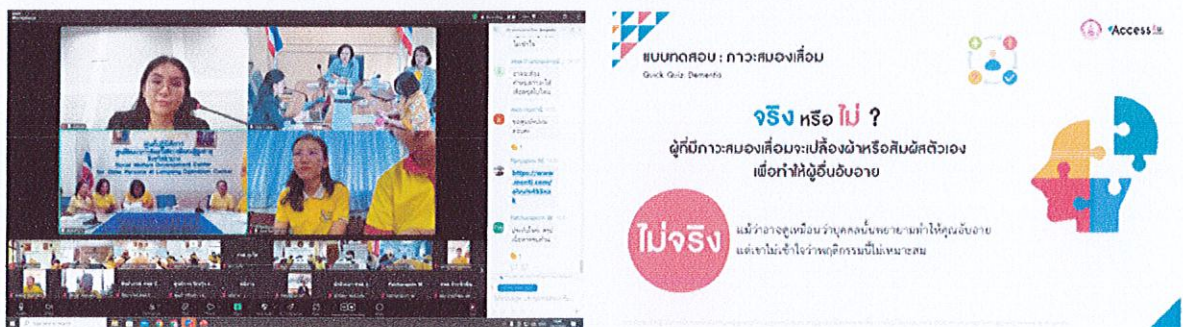
ภาพตัวอย่างสไลด์นำเสนอในช่วงบรรยายเผยแพร่องค์ความรู้

ช่วงที่ ๓ ช่วงเปิดประเด็นคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เมื่อเสร็จสิ้นการบรรยายเผยแพร่องค์ความรู้ วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ผู้ดูแลในศูนย์พัฒนาสวัสดิการฯ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการสำคัญ เนื่องจากการตรวจสอบว่า ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ เข้าใจเนื้อหาสาระหว่างช่วงการบรรยายหรือไม่ และเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้แบบชัดแจ้งและองค์ความรู้แบบฝังในบุคคล ตามรูปแบบของ Nonaka และ Takeuchi (๑๙๙๕) ได้คิดค้นวงจรการสร้างความรู้ (Knowledge Spiral หรือ SECI Model) ซึ่งประกอบด้วย ๔ กระบวนการ ได้แก่

- ๑) Socialization การแบ่งปันความรู้เชิงประสบการณ์ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์การสื่อสารโดยตรง
- ๒) Externalization การเปลี่ยนความรู้เชิงประสบการณ์ให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน เช่น การเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ๓) Combination: การรวมความรู้ที่ชัดเจนหลายรูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้าใจที่กว้างขึ้น
- ๔) Internalization: บุคคลภายในองค์กรนำความรู้ที่ชัดเจนมาประยุกต์ใช้เป็นความรู้เชิงประสบการณ์

ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่พึงระลึก คือ วิทยากรจะต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนแสดงความคิดเห็น โดยปราศจากความรู้สึกว่าคุณวิจารณ์ และควรวิพากษ์เชิงบวก เปิดรับข้อแตกต่างทางความคิดเห็น เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์

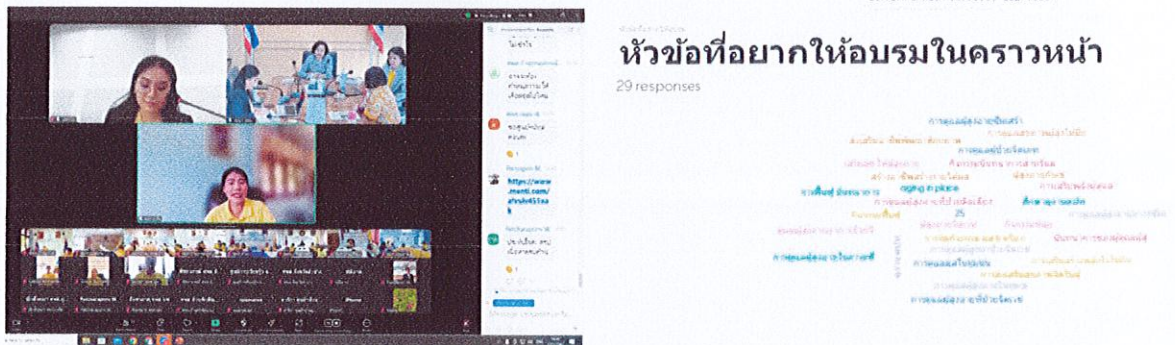
ภาพบรรยากาศช่วงเปิดประเด็นคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ช่วงที่ ๔ ช่วงสรุปและให้ข้อเสนอแนะ

เมื่อเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิทยากรนำเข้าสู่กระบวนการสรุปการถอดบทเรียน โดยก่อนจะเสร็จสิ้นการถอดบทเรียน ให้มีกิจกรรมเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป โดยผู้ขอรับการประเมิน ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่วิทยากร ได้ใช้เครื่องมือประกอบการเรียนการสอน Mentimeter ในการให้ผู้เข้าร่วมถอดบทเรียนฯ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างไม่ต้องเปิดเผยตัวตน เพื่อให้ความคิดเห็นที่ได้ ปราศจากซึ่งอคติหรือความกังวลในการเปิดเผยตัวตน ทั้งนี้ จากกิจกรรมดังกล่าว ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ได้เสนอหัวข้อหรือเนื้อหาสำหรับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป ดังนี้

- ๑) การดูแลผู้สูงอายุในภาวะซึมเศร้า ผู้ป่วยจิตเภท และจิตเวช
- ๒) การเสริมสร้างพลังใจและเสริมความสุขให้แก่ผู้สูงอายุ
- ๓) การเสริมพลังและการดูแลสุขภาพจิตของผู้ดูแล
- ๔) การจัดกิจกรรมฟื้นฟูและนันทนาการในกลุ่มผู้สูงอายุ
- ๕) การดูแลผู้สูงอายุในยุค AI
- ๖) การศึกษาดูงานต่างประเทศ
- ๗) การสร้างอาชีพรายได้และการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
- ๘) การดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง

จากข้อเสนอแนะข้างต้น ประเด็นสำคัญที่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเสนอแนะในอันดับต้น นอกจากจะเป็น การให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุแล้ว ประเด็นการดูแลสุขภาพจิตของผู้ดูแลเป็นประเด็นสำคัญ ที่ไม่ควรมองข้ามเช่นกัน

ภาพบรรยากาศช่วงสรุปและให้ข้อเสนอแนะ

๔.๓ เป้าหมายของงาน

๔.๓.๑ เป้าหมายหลัก

๔.๓.๑.๑ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ให้แก่ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ นำไปสู่การขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงาน

๔.๓.๑.๒ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ นำไปสู่การพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการรับมือ หรือแก้ไขปัญหาตามบริบท ของหน่วยงานผ่านการคิดวิเคราะห์ตามโจทย์กรณีศึกษาที่ได้รับ

๔.๓.๒ เป้าหมายรอง

๔.๓.๒.๑ เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ นำไปสู่ การพัฒนานโยบาย แนวทาง หรือประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสามารถ นำมากำหนดเป็นประเด็นในการจัดประชุมครั้งต่อไป

๔.๓.๒.๒ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ระหว่างบุคลากรในองค์กร นำไปสู่การพัฒนาทักษะและทัศนคติที่เปิดกว้างของบุคลากร

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

มีการจัดการประชุมถอดบทเรียนฯ จำนวน ๑ ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากศูนย์พัฒนาการจัด สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง ศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี กองส่งเสริม สวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ และกองยุทธศาสตร์และแผนงาน รวมจำนวน ๔๒ คน

๕.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ

ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานต่อไป และได้มาซึ่ง ประเด็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติงานสำหรับผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ในการดูแลผู้สูงอายุและเพิ่มศักยภาพผู้สูงอายุ

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑ การนำไปใช้ประโยชน์

การจัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u เป็นกระบวนการหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ จึงเป็นการขยายผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ได้ชุดความรู้ที่เป็นทั้งไฟล์เอกสาร และสามารถนำความรู้ที่ผ่านการแลกเปลี่ยนในที่ประชุมถอดบทเรียนเพื่อไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ได้ ตามกรณีศึกษาที่ได้ร่วมระดมความคิดเห็นระหว่างการถอดบทเรียน ตลอดจนได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายหรือแนวทางการกำหนดหัวข้อสำหรับการประชุมหรือการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของกรมกิจการผู้สูงอายุ โดยสามารถแบ่งการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมจากการเข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนฯ ๓ ช่วง ดังนี้

๖.๑.๑ การนำไปใช้ประโยชน์จากช่วงบรรยายเผยแพร่องค์ความรู้

ชุดองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญจากหัวข้อย่อยของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ จำนวน ๓ วัน ที่นำมาเผยแพร่ในช่วงบรรยายเผยแพร่องค์ความรู้ของการประชุมถอดบทเรียนฯ เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับประยุกต์ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวัน ส่งเสริมศักยภาพ และการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง ส่งเสริมการดูแลในบ้านและการสูงวัยในถิ่นที่อยู่เดิม ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก ตลอดจนการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม และการใช้นวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุและสนับสนุนคนพิการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ ทั้งที่เป็นความรับผิดชอบในหน้าที่ของการปฏิบัติงานราชการ หน้าที่ในครอบครัว หรือหน้าที่ในชุมชนได้

๖.๑.๒ การนำไปใช้ประโยชน์จากช่วงเปิดประเด็นคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การเปิดประเด็นคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบว่าผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ เข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของการเผยแพร่องค์ความรู้หรือไม่ นอกจากนี้ เป็นการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาตามกรณีศึกษา และแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ อาทิ การรับมือกับผู้สูงอายุที่มีนิสัยก้าวร้าว การดูแลสุขภาพการและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่ประสภาวะสมองเสื่อม ซึ่งเป็นความท้าทาย และเป็นประสบการณ์ที่ผู้ดูแลต่างประสปร่วมกัน จึงกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคลากรในองค์กรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ตามบริบทของหน่วยงานตนเอง ตลอดจนเพื่อสะท้อนถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการประสปรสถานการณ์ต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้

๖.๑.๓ การนำไปใช้ประโยชน์จากช่วงสรุปและให้ข้อเสนอแนะ

กระบวนการสรุปและเปิดโอกาสให้ข้อเสนอแนะเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ สามารถแสดงความคิดเห็นได้ทั้งอย่างเปิดเผยตัวตน และไม่เปิดเผยตัวตน เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่ปราศจากอคติหรือความกังวลในการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งข้อเสนอแนะที่ได้มานั้น นำมาซึ่งการพัฒนางานด้านการดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนงานในอนาคตได้ โดยประโยชน์ที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรม คือ การเสนอข้อคิดเห็นกำหนดหัวข้อการประชุมเชิงปฏิบัติการในโอกาสต่อไป ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงประเด็นสำคัญและประเด็นเร่งด่วนในการพัฒนานโยบายการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับประเด็นที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้สูงอายุให้ความสำคัญ

๖.๒ ผลกระทบ

๖.๒.๑ ผลกระทบต่อหน่วยงาน

๖.๒.๑.๑ มีการขยายผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ สามารถนำความรู้ที่ผ่านการแลกเปลี่ยนในที่ประชุมถอดบทเรียนเพื่อไปปฏิบัติได้

๖.๒.๑.๒ เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวัน การส่งเสริมศักยภาพและการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง การส่งเสริมการดูแลในบ้านและการสูงวัยในถิ่นที่อยู่เดิม การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ตลอดจนนวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าว จะช่วยให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรสามารถปฏิบัติการกิจด้านผู้สูงอายุได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงแบ่งเบาภาระงานแก่ผู้ดูแลที่มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้สูงอายุที่รับบริการ

๖.๒.๑.๓ เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุสามารถนำข้อเสนอแนะจากการถอดบทเรียนไปเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ หรือการพัฒนาคู่มือหรือแนวทางเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่อไปได้

๖.๒.๑.๔ เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการถอดบทเรียน ส่งเสริมวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางาน และบุคลากรขององค์กรได้

๖.๒.๒ ผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการ

การถอดบทเรียนฯ มีจุดประสงค์เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ดังนั้น กระบวนการพัฒนาบุคลากรของกรมกิจการผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อกลุ่มเป้าหมายของหน่วยงาน ได้แก่ ผู้สูงอายุ ทั้งที่เป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนที่จะได้รับบริการผ่านการขับเคลื่อนนโยบายด้านการส่งเสริมศักยภาพและคุ้มครองสิทธิในระดับชุมชน หรือผู้สูงอายุที่เป็นผู้รับบริการโดยตรงจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ซึ่งจะได้รับบริการด้านการดูแลที่มีคุณภาพมากขึ้น

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑ เนื้อหาสาระในการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ มีความแตกต่างของภาษาและบริบททางวัฒนธรรมของวิทยาการจากองค์กรต่างประเทศ ผู้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรจะต้องสามารถตีความและปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย

๗.๒ ความหลากหลายของผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ อาทิ ระดับการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดความซับซ้อนในการทำความเข้าใจในเนื้อหาและประสบการณ์ที่วิทยากรนำมาเผยแพร่ วิทยากรต้องสกัดเนื้อหาที่สำคัญและทำให้ผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เข้าใจได้โดยง่าย

๗.๓ เนื้อหาของการบรรยายประกอบด้วยความรู้วิชาชีพ ด้านวิทยาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และรัฐศาสตร์ วิทยากรจะต้องทำความเข้าใจเนื้อหาให้ถ่องแท้ เพื่อสามารถอธิบายในรายละเอียดให้แก่ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ได้

๗.๔ เนื้อหาของการบรรยายมีศัพท์เทคนิคและทางวิชาการมาก วิทยากรจะต้องมีความรู้และความเข้าใจ คำศัพท์เทคนิคหรือมีความสามารถในการแสวงหาวิธีการเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑ การถอดบทเรียนฯ ดำเนินการในรูปแบบการประชุมทางไกล ผ่านระบบ zoom meeting จึงเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ของวิทยาการ

๘.๒ วิทยาการไม่ทราบถึงภูมิหลังของผู้เข้าร่วมการประชุม อาทิ ระดับการศึกษา หน้าที่ และประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย ซึ่งมีผลต่อการคัดเลือกระดับความยากและความละเอียดของเนื้อหาที่จะนำมาถอดบทเรียน

๘.๓ ระยะเวลาในการถอดบทเรียนกำหนดไว้เพียง ๒ ชั่วโมง ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ไม่สามารถเข้าใจถึงเนื้อหาได้โดยละเอียด และไม่สามารถได้รับประสบการณ์ตรงเท่ากับผู้ที่เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ

๘.๔ ด้วยธรรมชาติของการประชุมผ่านทางไกล ซึ่งมีการกดบันทึกภาพและเสียงระหว่างการถอดบทเรียนฯ ผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ อาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือตอบคำถาม

๘.๕ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร เป็นอุปสรรคต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียนฯ

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ส่งเสริมให้มีกระบวนการถอดบทเรียนเมื่อมีการปฏิบัติการหรือปฏิบัติงานที่แล้วเสร็จ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความคุ้นเคยในการมีส่วนร่วมในกระบวนการถอดบทเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงาน หรือนำไปประยุกต์สร้างสรรค์กับการกิจที่ได้รับมอบหมาย

๙.๒ เตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการทำแบบสำรวจภูมิหลังของผู้ปฏิบัติเพื่อรับมือกับความหลากหลายของผู้เข้าร่วมการถอดบทเรียน หากไม่สามารถจัดการประชุมแยกกลุ่มเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ภูมิหลังทางการศึกษา หรือประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติได้ ควรปรับเนื้อหาให้ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เลือกใช้ภาษาที่เรียบง่าย หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะด้าน อย่างไรก็ตาม ความหลากหลายของผู้ปฏิบัติถือว่าเป็นข้อดีเช่นกัน เนื่องจากช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนความรู้ที่หลากหลายจากสาขาวิชาชีพ นำมาซึ่งแนวทางและแนวคิดเชิงสหวิทยาการ ทั้งนี้ ต้องมีการแบ่งกระจายความหลากหลายของผู้ปฏิบัติให้เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถช่วยอธิบายเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล

๙.๓ เพิ่มกระบวนการติดตามการนำบทเรียนไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงทราบถึงอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการพัฒนาการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

๙.๔ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการกระบวนการกำหนดหัวข้อการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ หรือการอบรมต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง และเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนกลางกับผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่หรือชุมชน

๙.๕ สนับสนุนความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีสำหรับการประชุมผ่านทางไกลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์และระบบของเทคโนโลยีที่ต้องใช้ ทั้งสำหรับเพื่อการประชุม หรือการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

๑๐.๑ การประชุมถอดบทเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งของการเผยแพร่ผลงานจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อขยายผลการเรียนรู้ไปสู่ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ได้

๑๐.๒ ผู้เข้าร่วมประชุมถอดบทเรียนฯ สามารถดาวน์โหลดเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และเผยแพร่ให้ผู้สนใจรายอื่นได้ผ่านช่องทาง QR CODE ในไฟล์นำเสนอ

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล

สัดส่วนผลงาน ร้อยละ ๑๐๐

(ลงชื่อ).....
(เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล)
ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
- ไม่มี -	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

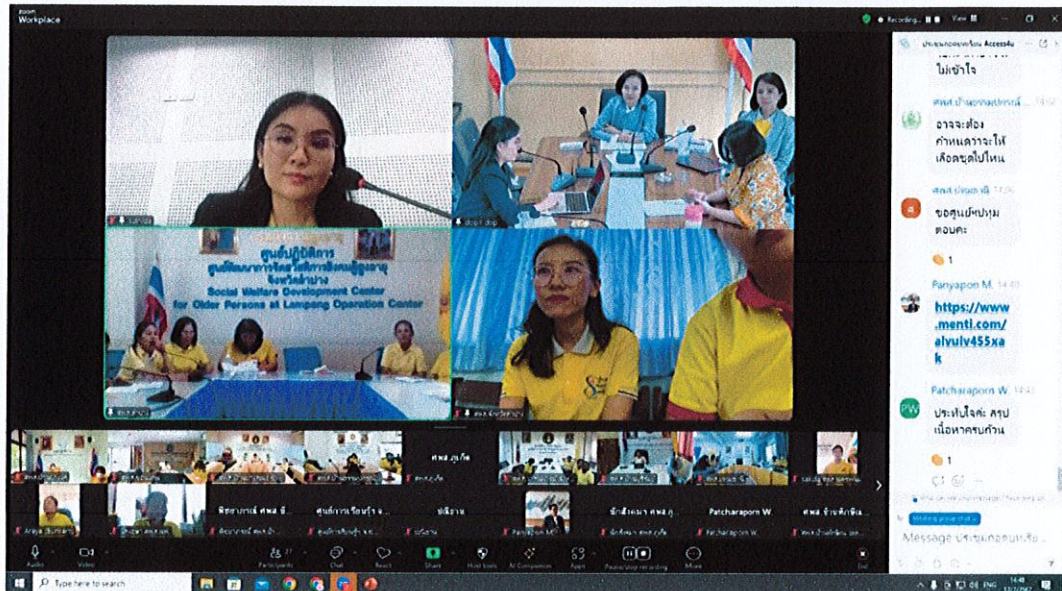
(ลงชื่อ).....
(นางสาวชยาภรณ์ ท่าตะเคียน)
ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ).....
(นางสาวพีรญา นพรัตน์)
ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

ภาคผนวก

ภาพจากการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
 ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม
 ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่าง กรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u
 เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.
 ผ่านระบบการประชุมทางไกล และ ณ กรมกิจการผู้สูงอายุ

[illegible]

QR Code ดาวน์โหลดเอกสารประกอบการประชุมถอดบทเรียน
การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแล
ผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม
ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU)
ระหว่าง กรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, กลุ่มความก้าวหน้าระหว่างประเทศ โทร. ๐-๒๖๔๒-๔๓๓๗๗-๗ ต่อ ๔๕๑...

ที่: กยผ./ว ๒๐๑๓ วันที่: ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง: ขอเชิญเข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ
และองค์การ Access4u

เรียน: จังหวัด

ตามที่กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (กยผ.) ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u มลรัฐออสเตรเลียใต้ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาระแคว้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้มีดำริให้จัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ไปสู่การขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงาน และพัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป นั้น

ในการนี้ กยผ. ขอเชิญท่านและ/หรือผู้แทน รวมจำนวนอย่างน้อย ๒ คน เข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ในวันพุธที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ผ่านระบบการประชุมทางไกล (ZOOM Meeting) ทาง QR Code หมายเลข ๑ และขอความร่วมมือลงทะเบียนผ่านทาง QR Code หมายเลข ๒ ภายในวันอังคารที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวพิรญา นพรัตน์)

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

<https://bit.ly/DOPAccLesZoom>
๑. ลิงก์การประชุม ZOOM Meeting
Meeting ID: 943 9174 9609
Passcode: 684324

<https://bit.ly/DOPAcc2024Lesson>
๒. แบบตอบรับเข้าร่วมประชุม
ถอดบทเรียน

แจ้งท้าย

๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค
๒. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางละมุง
๓. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์
๔. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านธรรมปกรณ์ (เชียงใหม่)
๕. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านทักษิณ จังหวัดยะลา
๖. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภูเก็ต
๗. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น
๘. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบุรีรัมย์
๙. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม
๑๐. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง
๑๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดสงขลา
๑๒. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี
๑๓. ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี

ด่วนที่สุด

สำเนาฉบับ บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ โทร. ๐ ๒๖๔๒ ๔๓๓๗-๙ ต่อ ๔๕๐

ที่ กยผ./ ๒๐๖๕

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ
และองค์การ Access4u

เรียน ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

ตามที่กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (กยผ.) ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริม
การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU)
ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u มลรัฐออสเตรเลียได้ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗
ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบางละมุง จังหวัดชลบุรี โดยอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ
ได้มีดำริให้จัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจาก
การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ไปสู่การขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงาน
และพัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป นั้น

ในการนี้ กยผ. จึงขอความร่วมมือท่าน ดังนี้

๑. ขอเชิญท่านและ/หรือผู้แทน รวมจำนวนอย่างน้อย ๒ คน เข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียน
การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุ
ที่มีภาวะสมองเสื่อม ในวันพุธที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมโปิยเขียน
๗๐๖ มงกุฎทอง กรมกิจการผู้สูงอายุ และระบบการประชุมทางไกล (ZOOM Meeting) ทาง QR Code
หมายเลข ๑

๒. ขอความร่วมมือท่านมอบหมายเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ
ที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการข้างต้น เข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนครั้งนี้

ทั้งนี้ ขอความร่วมมือลงทะเบียนผ่านทาง QR Code หมายเลข ๒ ภายในวันอังคารที่
๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวพิรญา นพรัตน์)

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

<https://bit.ly/DOPAccLesZoom>
๑. ลิขสิทธิ์การประชุม ZOOM Meeting
Meeting ID: 913 9174 9609
Passcode: 634324

<https://bit.ly/DOPAcc2024Lesson>
๒. สนับสนุนเงินเข้าร่วมประชุม
ถอดบทเรียน

พิจารณา 16/ก.ค./๖๗

ด่วนที่สุด

สำเนาฉบับ บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศ โทร. ๐ ๒๖๔๒ ๔๓๓๙๙ ต่อ ๔๕๐
ที่ กยผ./ ๒๐๖๕ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ
และองค์การ Access4u

เรียน ผู้อำนวยการกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

ตามที่กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (กยผ.) ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริม
การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU)
ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u ณ รัฐออสเตรเลียใต้ ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗
ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ
ได้มีดำริให้จัดการประชุมถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจาก
การประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ไปสู่การขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของหน่วยงาน
และพัฒนาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ในโอกาสต่อไป นั้น

ในการนี้ กยผ. ขอเชิญท่านและ/หรือผู้แทน รวมจำนวนอย่างน้อย ๒ คน เข้าร่วมการประชุม
ถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุ
ที่มีภาวะสมองเสื่อม ในวันพุธที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ณ ห้องประชุมปิยะเชียน
๗๐๖ มงกุฎทอง กรมกิจการผู้สูงอายุ และระบบการประชุมทางไกล (ZOOM Meeting) ทาง QR Code หมายเลข ๑
ทั้งนี้ ขอความร่วมมือลงทะเบียนผ่านทาง QR Code หมายเลข ๒ ภายในวันอังคารที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ลายเซ็น)

(นางสาวพีรญา นพรัตน์)

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗
๑๖ ก.ค. ๖๗

<https://bit.ly/DCPAccLesZoom>
๑. เข้าร่วมประชุม ZOOM Meeting
Meeting ID: 903 9174 9609
Passcode: 634324

<https://bit.ly/DCPAcc2024Lesson>
๒. แบบฟอร์มใบเข้าร่วมประชุม
ถอดบทเรียนฯ

บรรณานุกรม

- Age-friendly environments*. (n.d.). <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/demographic-change-and-healthy-ageing/age-friendly-environments>
- Ageing and Health (AAH). (2015, September 29). *World report on ageing and health*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241565042>
- Atchley, R. C. (1989). A continuity theory of normal aging. *The Gerontologist*, 29(2), 183–190. <https://doi.org/10.1093/geront/29.2.183>
- Atkinson, R., & Shiffrin, R. (1968). Human Memory: A Proposed System and its Control Processes. In *The Psychology of learning and motivation/The psychology of learning and motivation* (pp. 89–195). [https://doi.org/10.1016/s0079-7421\(08\)60422-3](https://doi.org/10.1016/s0079-7421(08)60422-3)
- Dijkstra, N. E., Sino, C. G., Schuurmans, M. J., Schoonhoven, L., & Heerdink, E. R. (2020). Medication self-management: Considerations and decisions by older people living at home. *Research in Social and Administrative Pharmacy*, 18(3), 2410–2423. <https://doi.org/10.1016/j.sapharm.2020.09.004>
- Elqayam, S., Thompson, V. A., Wilkinson, M. R., St B T Evans, J., & Over, D. E. (2015). Deontic introduction: A theory of inference from is to ought. *Journal of Experimental Psychology Learning Memory and Cognition*, 41(5), 1516–1532. <https://doi.org/10.1037/a0038686>
- Handbook, U. E. (2024, June 13). Older persons. *UNHCR*. <https://emergency.unhcr.org/protection/persons-risk/older-persons#:~:text=An%20older%20person%20is%20defined,or%20age%2Drelated%20health%20conditions.>
- Havighurst, R. J. (1961). Successful aging¹. *The Gerontologist*, 1(1), 8–3. <https://doi.org/10.1093/geront/1.1.8>
- Jitapunkul, S., & Wivatvanit, S. (2008). National Policies and Programs for the aging Population in Thailand. *Ageing International*, 33(1–4), 62–74. <https://doi.org/10.1007/s12126-009-9027-6>
- Knowles, M. S. (1978). Andragogy: Adult Learning Theory in Perspective. *Community College Review*, 5(3), 9–20. <https://doi.org/10.1177/009155217800500302>
- Paivio, A. (1990). Dual coding theory. In *Oxford University Press eBooks* (pp. 53–83). <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195066661.003.0004>
- Patthawadee. (2023, October 2). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565 – มุมนิธิตถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. มุมนิธิตถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. <https://thaitgri.org/?p=40208>

- Reigeluth, C. M. (1983). Instructional design theories and models. In *Routledge eBooks*.
<https://doi.org/10.4324/9780203824283>
- Rudnicka, E., Napierała, P., Podfigurna, A., Meczekalski, B., Smolarczyk, R., & Grymowicz, M. (2020). The World Health Organization (WHO) approach to healthy ageing. *Maturitas*, 139, 6–11. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2020.05.018>
- Social isolation, loneliness in older people pose health risks*. (2019, April 23). National Institute on Ageing. <https://www.nia.nih.gov/news/social-isolation-loneliness-older-people-pose-health-risks>
- View of the essential of ageing in place in Thailand*. (n.d.). <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tujo/article/view/271851/181694>
- World Health Organization. (2002). *Active ageing : a policy framework*. <https://iris.who.int/handle/10665/67215>
- กรมการแพทย์ห่วง “สังคมสูงวัย” พบ! ผู้สูงอายุป่วยสมองเสื่อมเพิ่มขึ้นทุกปี | *hfocus.org*. (2023, December 29). Hfocus.org. <https://www.hfocus.org/content/2023/12/29302>
- นารลดา ชันธิกุล, อังคณา แซ่เจ็ง, ประยุทธ์ สุดาพิทย, และ สุรเชษฐ์ อรุโณทอง. (2561, December 26). *การเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุในการรับสถานการณ์ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในภาคเหนือตอนบนประเทศไทย*. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/LPHJ/article/view/163053>
- ชัยณภาค ขุนพิลึก. (2566). การดูแลแบบบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุในระดับปฐมภูมิเพื่อการสูงวัยอย่างมีสุขภาพดี. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 46(4).
- ณปภัช สัจฉกุล, ณัฐนี สัจฉกุล, ปณณวัฒน์ เกื่อนกลิ่น, ณัฐนิชา ลอยฟ้า, ประทีป นัยนา, สุรีย์พร พันพื้ง, และปราโมทย์ ประสาทกุล. (2565). *เอกสารสรุปการวิจัย (Research Brief) การสูงวัยในถิ่นที่อยู่ ข้อเสนอตัวแบบนโยบายจากบทเรียนต่างประเทศ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
<https://ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/FileUpload/PDF/Report-File-678.pdf>
- นิคม สุวพงษ์. (2022, June 20). *การถอดบทเรียน : เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ The Lesson Learned to reinforce learning process*. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/saketreview/article/view/255286/173970>
- รศ.นพ.วีรศักดิ์ เมืองไพศาล & คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. (2016, September 5). *ดูแลผู้สูงอายุ : สมองเสื่อม*. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=991>

ศิริณี ศรีหาคาศ, วชิร อมรโรจน์วรูตติ, ณรงค์ คำอ่อน, พัฒนี ศรีโอษฐ์, พลอยลดา ศรีหาม, และทิพวรรณ ทับซ้าย.
(2021). สถานการณ์ ปัญหา และความต้องการการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชน ภายใต้กองทุน
ระบบการดูแลระยะยาว จังหวัดขอนแก่น. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 36.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/245987>

จินตนา อาจสันเทียะ, และพรนภา คำพราว. (2014). รูปแบบการดูแลสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน *Modality of
care for the older adults in community*. [https://he01.tci-
thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/30284](https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/30284)

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และ
ผู้สูงอายุ. (2549). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๘*.
https://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20160106142830_1.pdf

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะ
ของผู้ดูแลผู้สูงอายุผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ

ของ

เรืออากาศโทหญิง สุริดา คงเลิศมงคล
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๔๓
กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
ตำแหน่งเลขที่ ๔๓
กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

	หน้า
๑. เรื่อง	๓
๒. หลักการและเหตุผล	๓
๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	๔
๓.๑ บทวิเคราะห์	๔
๓.๒ แนวความคิด	๕
๓.๓ ข้อเสนอ	๑๕
๓.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	๑๘
๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑๙
๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ	๑๙
บรรณานุกรม	

.....

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

๑. เรื่อง แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญต่อระบบสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุสร้างความกังวลเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบสาธารณสุข การสนับสนุนทางสังคม และระบบบำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ซึ่งเคยเป็นแหล่งดูแลหลักเริ่มไม่ยั่งยืนเนื่องจากการขยายตัวของเมืองและโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป มีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัว หน้าที่การดูแลส่วนใหญ่มักตกเป็นภาระของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งมักต้องรับผิดชอบทั้งการดูแลผู้สูงอายุและบทบาทอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ดูแลที่ไม่ได้เป็นมืออาชีพมักต้องเผชิญกับภาระทางร่างกาย อารมณ์ และการเงินเนื่องจากขาดการสนับสนุนและการฝึกอบรมที่เพียงพอ (Jitapunkul & Wivatvanit, ๒๐๐๙) และการดูแลยังมีความซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเข้าถึงบริการสนับสนุนจากมืออาชีพมีจำกัดโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท (Knodel et al., ๒๐๑๕)

สถานการณ์ประชากรโลกต่างกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน โลกกำลังเข้าสู่ภาวะประชากรสูงวัยอย่างรวดเร็ว ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา โดยมีการคาดการณ์ว่า ในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ เกือบหนึ่งในสี่ของประชากรในภูมิภาคเอเชียจะมีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป อันเป็นเหตุมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและอายุขัยที่ยาวนานขึ้น นำไปสู่ปรากฏการณ์การสูงวัยของประชากร ตามรายงานขององค์การสหประชาชาติ (๒๐๒๒) คาดการณ์ว่า จำนวนประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ โดยจะมีจำนวนถึง ๑.๖ พันล้านคน แนวโน้มประชากรนี้เห็นได้ชัดเจนในประเทศพัฒนาแล้วเป็นพิเศษและเริ่มปรากฏในประเทศกำลังพัฒนาเช่นกัน ขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ขนาดครอบครัวเล็กลง (องค์การอนามัยโลก, ๒๐๒๑) การสูงวัยของประชากรนี้ก่อให้เกิดทั้งความท้าทายและโอกาส เช่น ค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น การขาดแคลนแรงงาน และความจำเป็นในการปฏิรูประบบบำนาญ (OECD, ๒๐๒๐)

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบอย่างมากต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและการใช้ทรัพยากรทางการแพทย์ โดยหลายประเทศกำลังดำเนินนโยบายที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยอยู่ที่บ้านได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นโยบายด้านผู้สูงอายุจึงมุ่งเน้นแนวคิดสูงวัยในที่อยู่ (Ageing in Place) อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้อาจเพิ่มแรงกดดันต่อครอบครัวและผู้ดูแลที่ไม่ได้เป็นมืออาชีพ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนหลักของความช่วยเหลือที่ผู้สูงอายุต้องการ

ผู้ดูแล โดยเฉพาะผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ มักจะได้รับผลกระทบอย่างมากต่อความเป็นอยู่ทั้งทางกาย อารมณ์ และจิตใจ งานวิจัยหลายฉบับแสดงให้เห็นว่าภาระในการดูแล โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีภาวะเรื้อรัง หรือที่มีอาการป่วยทางจิตเวช สามารถนำไปสู่ความเครียดที่เพิ่มขึ้น ภาวะซึมเศร้า และปัญหาสุขภาพในผู้ดูแล นอกจากนี้ ผลข้อเสนอแนะจากการถอดบทเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชนและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4u ระหว่างวันที่ ๒๖ มิถุนายน - ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมประชุมถอดบทเรียนฯ ที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ต่างเห็นพ้องเสนอให้พิจารณาประเด็นการเสริมพลังกายและใจให้แก่ผู้ดูแลเป็นประเด็นสำคัญในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในโอกาสต่อไป

จากการทบทวนและวิเคราะห์ข้างต้น ผู้ขอรับการประเมิน พิจารณาแล้วว่า ในสถานการณ์โลกที่กำลังประสบกับความท้าทายด้านประชากรและสังคมสูงวัย การเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ จะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทั้งของผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุที่วันหนึ่งอาจกลายเป็นผู้ที่ต้องรับการดูแลในอนาคตต่อไป

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๑ บทวิเคราะห์

ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Ageing Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ระบุว่า มีสัดส่วนประชากรสูงอายุ ร้อยละ ๑๐.๕ ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ ประเทศไทยมีอัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เผชิญกับสถานการณ์ที่มีอัตราการตายมากกว่าการเกิด โดยจากสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๔ ระบุว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีจำนวนคนเกิด ๕๔๔,๕๗๐ คน ในขณะที่จำนวนคนตายมีมากถึง ๕๖๓,๖๕๐ คน และการที่ประชากรวัยทำงานลดลง ยังผลให้ประเทศไทยมีอัตราผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ๑:๓ ในระยะยาว ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้ดูแลเป็นแหล่งสนับสนุนที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน โอกาสทางการศึกษา การเงิน และชีวิตทางสังคมของผู้ดูแล ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ต้องพิจารณาทั้งแง่บวกและลบเมื่อประเมินผลกระทบของการเป็นผู้ดูแล ที่ผ่านมา กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้มีการขับเคลื่อนงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ โดยมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมศักยภาพและคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกันและเป็นพลังของสังคม ตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)) หลักปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ: การเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุในอาเซียน (Kuala Lumpur Declaration on Ageing: Empowering Older Persons in ASEAN) ปฏิญญาบรูไนดารุสซาลาว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว: การดูแลผู้สูงอายุ (Brunei Darussalam Declaration on Strengthening Family Institution : Caring for Elderly) นอกจากนี้ กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้มีการดำเนินงานและการขับเคลื่อนโครงการที่มุ่งเน้นการดูแลและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ อาทิ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง โครงการบริหารและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในชุมชน โครงการสนับสนุนครอบครัวอุปถัมภ์ผู้สูงอายุ และโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

แม้ว่าปัจจุบันได้มีการดำเนินการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะความรู้หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้น จำนวน ๑๘ ชั่วโมง มีหมวดวิชาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ดูแล ซึ่งนอกจากการให้ความรู้ในเรื่องของจริยธรรม/จรรยาบรรณของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ยังมุ่งให้ความสำคัญกับการจัดการความเครียดและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดูแล รวมถึงการจัดการความเครียดอย่างเหมาะสมของผู้ดูแลอีกด้วย การอบรมเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ผู้ดูแลในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จำนวน ๑๘ ชั่วโมง และ ๗๐ ชั่วโมง การอบรมเพิ่มประสิทธิภาพผู้บริหาร กิจกรรมรับฟังผู้บริหาร เช่น พุธทอล์ค พุธแชร์ และการสนับสนุนทรัพยากรในการอำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงาน เช่น เครื่องมือ กระเป๋าและอุปกรณ์พยาบาลเมื่อมีการขอสนับสนุนรถเข็นนั่งให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่จากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) หรือผู้บริหารและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในชุมชน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ด้วยสถานการณ์การสูงวัยของประชากร เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมควรให้ความสำคัญและร่วมกันแสวงหาแนวทางการใช้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อพัฒนานโยบายและนวัตกรรมในการพัฒนาสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแล เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติการของกรมกิจการผู้สูงอายุให้บรรลุตามเป้าหมายตามพันธกิจการเป็นองค์กรชั้นนำด้านนโยบายและนวัตกรรมทางสังคมด้านผู้สูงอายุสู่สังคมสูงวัยคุณภาพอย่างยั่งยืน

๓.๒ แนวความคิด

๓.๒.๑ กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ระบุถึงภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชากรสูงอายุไว้ ดังนี้

มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๘๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องส่งเสริมคนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้

๒) ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยขึ้น อันเป็นภารกิจที่สังคมและรัฐพึงมีต่อผู้สูงอายุ โดยมีสาระสำคัญ ๙ ประการ คือ

(๑) ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีได้รับการพิทักษ์ และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

(๒) ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(๓) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

(๔) ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

(๕) ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงหลักประกัน และบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

(๖) ผู้สูงอายุควรมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

(๗) รัฐ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

(๘) รัฐ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วย ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

(๙) รัฐ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมที่เน้นความกตัญญูต่อบุพการี

๒) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๓)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ระบุในมาตรา ๑๑ ว่าผู้สูงอายุ มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็ว แก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

(๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

(๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

(๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย หรือชุมชน

(๓) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

(๔) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

(๕) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

(๖) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

(๗) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางแก้ไขปัญหาคบครัว

(๘) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

(๙) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(๑๐) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

(๑๑) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๓) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ ณ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ออกกฎกระทรวงไว้ ให้กรมกิจการผู้สูงอายุ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบงานด้านสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางสังคม กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก พันธกรณี และความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแนะนโยบายและแผนหลัก ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๒) พัฒนามาตรการ กลไก มาตรฐาน และนวัตกรรมองค์ความรู้การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ และส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๔) บริหารจัดการและกำกับดูแลการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

(๕) บริหารจัดการและพัฒนาระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศด้านผู้สูงอายุ

(๖) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๔) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐)

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๘๐) เป็นกรอบและแนวทาง สำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วยแผนปฏิบัติการย่อย ๔ แผน ดังนี้

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๑ เตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุ

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๒ ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทุกมิติอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๓ ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหารเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

แผนปฏิบัติการย่อยที่ ๔ เพิ่มศักยภาพการวิจัยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับ สังคมสูงวัย

๕) แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA))

กรมกิจการผู้สูงอายุมีภารกิจสำคัญในการประสานงานและบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ ระหว่างประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ซึ่งดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายใต้ แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (the Madrid International Plan of Action on Ageing) โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุใน ๓ ประเด็น ได้แก่ ผู้สูงอายุกับการพัฒนา (Older persons and development) สูงวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ (Advancing health and well-being into old age) และการสร้างความมั่นใจว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่ เกื้อหนุนและเหมาะสม (Ensuring enabling and supportive environment) ซึ่งเป็นพันธกรณีที่ประเทศ ภาคีองค์การสหประชาชาติจะต้องร่วมยึดถือเป็นเป้าหมายการดำเนินงานผู้สูงอายุ และร่วมกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน

๖) หลักปฏิญญาควาลาลัมเปอร์ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ: การเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุ ในอาเซียน (Kuala Lumpur Declaration on Ageing: Empowering Older Persons in ASEAN)

หลักปฏิญญาควาลาลัมเปอร์ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ: การเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุ ในอาเซียน (Kuala Lumpur Declaration on Ageing: Empowering Older Persons in ASEAN) เน้นย้ำถึง ความจำเป็นที่ภูมิภาคจะต้องปรับระบบการดูแลสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคมให้ตอบสนองต่อ ความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่ดี กระตือรือร้น และสร้างสรรค์ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและสนับสนุน จุดเน้นสำคัญของปฏิญญานี้ คือการผลักดันให้ประเด็นเรื่องสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยเน้นการดูแลและสุขภาวะของผู้สูงอายุ การเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้ง ใครไว้ข้างหลัง

๗) ปฏิญญาบรูไนดารุสซาลามว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว:
การดูแลผู้สูงอายุ (Brunei Darussalam Declaration on Strengthening Family Institution : Caring for Elderly)

ปฏิญญาบรูไนดารุสซาลามว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว:
การดูแลผู้สูงอายุ (Brunei Darussalam Declaration on Strengthening Family Institution : Caring for Elderly)
มีเนื้อหาสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบที่เหมาะสม
โดยเน้นบทบาทสำคัญของครอบครัวและชุมชนในการช่วยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง
ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพึ่งพาตนเอง

๓.๒.๒ สถานการณ์และประเด็นทางสังคมที่สำคัญ

๑) สถานการณ์ประชากรสูงอายุ (Population Ageing)

สถานการณ์ประชากรสูงอายุ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อ
ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการดูแลสุขภาพ จากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (๒๐๒๓) คาดว่าจำนวน
ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป จะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ โดยจะมีจำนวนมากกว่า ๑.๖
พันล้านคน การเปลี่ยนแปลงทางประชากรนี้ก่อให้เกิดความท้าทาย เช่น ความต้องการบริการด้านสุขภาพ
เงินบำนาญ และการดูแลระยะยาวที่เพิ่มขึ้น

ณ ตุลาคม ๒๕๖๗ ข้อมูลจากกรมการปกครอง ระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ ๖๐ ปี
ขึ้นไป จำนวนกว่า ๑๓ ล้านคน หรือ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเข้าสู่
สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ (Aged Society) เรียบร้อยแล้ว โดยรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย
ปี ๒๕๖๕ ระบุว่า ประชากรไทยโดยรวมมีอัตราเพิ่มติดลบ แต่ประชากรสูงอายุกลับกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตรา
ที่เร็วมาก และในอีก ๒๐ ปี ประชากรไทยจะลดลงจาก ๖๖ ล้านคน เหลือเพียง ๖๐ ล้านคน แต่ประชากร
สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) จะเพิ่มจาก ๑๓ ล้านคน เป็น ๑๙ ล้านคน อัตราเกิดที่ลดลงและการเพิ่มขึ้นของจำนวน
ประชากรสูงอายุดังกล่าว นำมาซึ่งความท้าทายด้านการขาดแคลนแรงงานและอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ
(Old-age Dependency Ratio) ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

๒) แนวคิดสูงวัยในถิ่นที่อยู่ (Ageing in Place)

แนวคิด "การสูงวัยในถิ่นที่อยู่" (Aging in place) หมายถึงความสามารถของผู้สูงอายุ
ในการใช้ชีวิตในบ้านและชุมชนของตนเองอย่างปลอดภัย เป็นอิสระ และสะดวกสบาย โดยไม่คำนึงถึงอายุ
รายได้ หรือระดับความสามารถ ซึ่งแนวคิดดังกล่าว ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ
และนโยบายสาธารณะ เนื่องจากประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นทั้งต่อบุคคลและสังคม ทั้งนี้ ในบริบทระหว่างประเทศ
ตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องการสูงวัย (Madrid International Plan of Action
on Ageing (MIPAA)) ได้กำหนดประเด็นที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีการ
ส่งเสริมการสูงวัยในถิ่นที่อยู่ในชุมชนโดยคำนึงถึงความสมัครใจส่วนบุคคลและทางเลือกที่อยู่อาศัย
ในราคาที่ผู้สูงอายุเอื้อถึง ทั้งนี้ ได้มีการระบุถึงเหตุผลความจำเป็นของการนำแนวคิดการสูงวัยในถิ่นที่อยู่
๔ ประการ ได้แก่ การยึดติดกับที่อยู่อาศัยเดิมของคนไทย ทรัพยากรที่จำกัดของภาครัฐ สัดส่วนของ
ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยยังคงสูง และทรัพยากรผู้ดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน (ณ ปักขรและคณะ, ๒๕๖๕)

๓) แนวคิดการพัฒนาตามช่วงวัย (Life Course Approach)

แนวคิดการพัฒนาตามช่วงวัย (Life-Course Approach) ได้รับการพัฒนาและขยายความ
โดยนักวิชาการและองค์กรต่างๆ ในหลากหลายสาขาวิชา โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Glen H. Elder Jr.
ซึ่งเน้นความสำคัญของบริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล
(Elder, ๑๙๙๘) ปัจจุบัน แนวคิดการพัฒนาตามช่วงวัยเน้นความเชื่อมโยงระหว่างช่วงวัย โดยตระหนักว่า

ประสบการณ์และการตัดสินใจในช่วงต้นของชีวิตส่งผลต่อผลลัพธ์ในช่วงต่อมา รวมถึงวัยชรา แนวทางนี้มีความสำคัญในการทำความเข้าใจเรื่องการสูงวัยในฐานะกระบวนการสะสมที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แนวทางชีวิตตามช่วงวัยยังมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับผู้ดูแล เนื่องจากมองว่าการดูแลเป็นทั้งบทบาทและช่วงหนึ่งของชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในอดีต สภาพเศรษฐกิจสังคม และนโยบาย ผู้ดูแลมักเปลี่ยนเข้าสู่บทบาทนี้เนื่องจากสถานการณ์ในชีวิต เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความคาดหวังทางสังคม และความสามารถในการให้การดูแลของพวกเขาขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา และสุขภาพตลอดช่วงชีวิต นอกจากนี้ ภาระหน้าที่ในการดูแลยังส่งผลต่อเส้นทางชีวิตของผู้ดูแลเอง เช่น สุขภาพ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ทางสังคม นักกำหนดนโยบายที่ใช้มุมมองแบบชีวิตตามช่วงวัยสามารถออกแบบมาตรการที่สนับสนุนผู้ดูแลในแต่ละช่วง เช่น ความยืดหยุ่นในการทำงาน การสนับสนุนทางการเงิน และทรัพยากรด้านสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยลดภาระสะสมจากการดูแล (WHO, ๒๐๑๕)

๔) ความเท่าเทียมทางเพศและงานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน (Gender Equality and Unpaid Care Work)

ความเท่าเทียมทางเพศและงานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการกระจายภาระงานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน เช่น การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ และงานบ้านอย่างไม่เท่าเทียมกัน ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุความเท่าเทียมทางเพศ ผู้หญิงทั่วโลกต้องรับผิดชอบงานดูแลที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนมากกว่าผู้ชาย ซึ่งบทบาทนี้มักไม่ได้รับการให้คุณค่าและถูกมองข้ามในระบบเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นส่วนสำคัญต่อการทำงานของสังคมและเศรษฐกิจ ภาระนี้จำกัดโอกาสของผู้หญิงในด้านการจ้างงานที่ได้รับค่าตอบแทน การศึกษา และบทบาทผู้นำ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศต่อเนื่อง (UN Women, ๒๐๒๒)

นอกจากนี้ สวัสดิภาพและสิทธิของผู้ดูแลที่มักต้องปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการสนับสนุนทางสังคมหรือการเงินที่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับการยกระดับให้มีความสำคัญ ผู้ดูแลมักประสบกับความเครียดทางกายและอารมณ์ การแยกตัวจากสังคม และความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจเนื่องจากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว นโยบายที่มุ่งเน้นการยอมรับสิทธิของผู้ดูแล เช่น การเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม การสนับสนุนด้านสุขภาพจิต และการชดเชยที่เป็นธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขา การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ผ่านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการดูแล การส่งเสริมการแบ่งปันความรับผิดชอบภายในครัวเรือน และการดำเนินนโยบายที่เป็นมิตรต่อครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการส่งเสริมสวัสดิภาพของผู้ดูแล การเสริมสร้างพลังทางเศรษฐกิจ และการบรรลุความเท่าเทียมทางเพศ (UN Women, ๒๐๑๙)

๓.๒.๓ กลไกการดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ

๑) กลไกการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ

กลไกหลักในการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ขับเคลื่อนผ่านแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)) โดยมีหน่วยงานภายใต้องค์การสหประชาชาติเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็นหุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
๑.	คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The Human Rights Council : HRC)	การจัดทำข้อมูลและเข้าร่วมการประชุม Universal Period Review (UPR) เพื่อนำเสนอรายงานผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในรูปแบบเอกสารและวาจา ต่อที่ประชุมคณะทำงาน UPR โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพหลักโดยจัดทำรายงานทุก ๕ ปี
๒.	คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP)	๑) การเข้าร่วมประชุมและการร่วมจัดประชุมย่อยในการประชุมประจำปีของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (The Commission Session of the Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) ๒) การเข้าร่วมหรือการร่วมจัดการประชุมระดับภูมิภาคในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้สูงอายุ ที่กรมกิจการผู้สูงอายุ หรือ UNESCAP เป็นเจ้าภาพ ๓) การร่วมเป็นผู้กล่าวปาฐกถาในการประชุมสำคัญที่กรมกิจการผู้สูงอายุ หรือ UNESCAP เป็นเจ้าภาพ
๓.	คณะกรรมการประชากรและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Commission on Population and Development : CPD)	การจัดทำข้อมูลประกอบการประชุม คณะกรรมการประชากรและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
๔.	คณะทำงานว่าด้วยผู้สูงอายุ (United Nations Open-ended Working Group on Ageing: OEWSGA)	การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้สูงอายุเพื่อศึกษาการจัดทำอนุสัญญาด้านผู้สูงอายุ
๕.	กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Funds : UNFPA)	๑) การเข้าร่วมหรือการร่วมจัดการประชุมระดับภูมิภาคในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับงานด้านผู้สูงอายุ ที่กรมกิจการผู้สูงอายุ หรือ UNFPA เป็นเจ้าภาพ ๒) การร่วมเป็นผู้กล่าวปาฐกถาในการประชุมสำคัญที่กรมกิจการผู้สูงอายุ หรือ UNFPA เป็นเจ้าภาพ

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็น หุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
๖.	ธนาคารโลก (World Bank)	๑) การกำหนดกรอบความร่วมมือระดับประเทศ (Country Partnership Framework: CPF) ของธนาคารโลกกับประเทศไทย ๒) การร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการรับมือและปรับตัวของกลุ่มเปราะบาง

๒) กลไกการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักของไทย ทำหน้าที่ประสานงานหลักของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) โดยขับเคลื่อนภายใต้แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน 2025 (ASCC Blueprint) ที่เป็นทั้งยุทธศาสตร์และกลไกในการทำงานร่วมกันระดับภูมิภาค โดยมุ่งหวังให้ประชาคมอาเซียนเป็นประชาคมที่ครอบคลุมการส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงส่งเสริมการคุ้มครองทางสังคมสำหรับสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ แรงงานข้ามชาติ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มคนชายขอบ โดยมีหน่วยงานที่เป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์หรือการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็น หุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
๑.	ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC)	๑) การจัดการประชุมระดับภูมิภาค เนื่องจากเป็นหน่วยงานประสานงานหลัก (SOMSWD Focal Points) กลไกสาขาภายใต้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในประเด็นผู้สูงอายุและกิจกรรมที่ดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา ๒) การจัดทำข้อมูลสนับสนุนการเข้าร่วมประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (Senior Officials Meeting on Social Welfare and Development : SOMSWD)
๒.	คณะกรรมการกำกับศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Center for Active Ageing and Innovation : ACAI)	กรมกิจการผู้สูงอายุร่วมเป็นคณะกรรมการกำกับศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม
๓.	สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter - Parliamentary Assembly : AIPA)	การจัดทำข้อมูลการดำเนินการตามข้อมติว่าด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิต

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็น หุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
		ของผู้สูงอายุภายใต้สมัชชารัฐสภาอาเซียน
๔.	ASEAN Government-Non-Government (GO-NGO) Forum on Social Welfare and Development	การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านนโยบาย การจัดทำโครงการ การขับเคลื่อนงานแนวปฏิบัติที่ดีด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา
๕.	SOMSUD+3 Meeting	การจัดส่งข้อมูลประกอบประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนาในประเทศอาเซียนบวกสาม (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้)

๓) กลไกการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือทวิภาคี

กลไกการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือทวิภาคี เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ผ่านความร่วมมือของกรมกิจการผู้สูงอายุและคู่ภาคี ซึ่งหมายรวมถึง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยกลไกการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือทวิภาคีที่สำคัญของกรมกิจการผู้สูงอายุ มีดังนี้

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็น หุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
๑.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - สังคโปร์ ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการไทย - สังคโปร์ (Civil Service Exchange Programme – CSEP)	การเข้าร่วมประชุมวิชาการด้านศูนย์ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจรและสวัสดิการสังคม สาธารณรัฐสิงคโปร์
๒.	ศูนย์ฝึกอบรมเอเชียและแปซิฟิกสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (APCICT)	การขับเคลื่อนงานตามหนังสือแสดงเจตจำนง (Letter of Intent: LOI) ร่วมกับศูนย์ฝึกอบรมเอเชียและแปซิฟิกสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (APCICT) ซึ่งเป็นสถาบันระดับภูมิภาคของ UNESCAP โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุผ่านการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัลในประเทศ
๓.	องค์การ Access4u มลรัฐออสเตรเลียใต้	การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุในประเด็นต่าง ๆ ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (Record of Understanding: ROU) ร่วมกับ องค์การ Access4u มลรัฐออสเตรเลียใต้

ลำดับ	หน่วยงาน/คณะกรรมการ/การประชุม	ภารกิจที่เกี่ยวข้องหรือความเป็น หุ้นส่วนกับกรมกิจการผู้สูงอายุ
๔.	หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ที่ขอหารือหรือศึกษาดูงาน ณ กรมกิจการ ผู้สูงอายุ	การจัดทำข้อมูลเสนอผู้บริหาร ในการบรรยายให้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน หรือหารือและการอำนวยความสะดวก ในการเยี่ยมชมและศึกษาดูงานจาก หน่วยงานที่ดำเนินการด้านผู้สูงอายุ
๕.	หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จากนานาประเทศที่เข้าเยี่ยมชมการระ วบรวมมติว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	การจัดทำข้อมูลประกอบการเฝ้า ระวังและการเสนอประเด็นที่ประสงค์ จะหยิบยกระหว่างการหารือเพื่อ แสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศ

๓.๒.๔ กลไกการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุมุ่งเน้นให้ความสำคัญตามภารกิจ หน้าที่ และอำนาจของหน่วยงาน
ในการส่งเสริมศักยภาพสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เป็นไปตาม
วิสัยทัศน์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังของสังคม โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ ดังนี้

๑) โครงการต่าง ๆ ของกรมกิจการผู้สูงอายุนำไปสู่การปฏิบัติของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการ
สังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานจัดบริการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการกิจเป็นศูนย์ข้อมูล
และสารสนเทศงานสวัสดิการผู้สูงอายุ ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การจัดสวัสดิการสังคม
ผู้สูงอายุแบบสถาบัน ศูนย์การจัดบริการผู้สูงอายุในชุมชน ศูนย์บริการให้คำแนะนำปรึกษาและส่งต่อ

๒) โครงการบริหารและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งเป็นกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานดูแลคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุครอบคลุม ๕ มิติ (สังคม
สุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี) และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนอย่างมี
คุณภาพ โดยยึดหลักการการดูแลโดยชุมชน การมีส่วนร่วมทางสังคม การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ การยอมรับ
ในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการรับผิดชอบต่อสังคม

๓) โครงการสนับสนุนครอบครัวอุปถัมภ์ผู้สูงอายุ เป็นกลไกในการสนับสนุนช่วยเหลือ
ให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และไม่มีผู้ดูแล หรือมีผู้ดูแลแต่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
ในถิ่นที่อยู่เดิมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีผู้ดูแลในรูปแบบครอบครัวอุปถัมภ์

๔) โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทักษะในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวหรือชุมชน
ได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อรับมือกับปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแล ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิต
ในครอบครัวหรือชุมชนได้อย่างปกติสุขต่อไป

แผนผังความเชื่อมโยงภารกิจและกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศของกรมกิจการผู้สูงอายุ

รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย

มาตรา

54

บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ
มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา

80

รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและ
พัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องส่งเสริมคนชรา
ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้

ปฏิญญาและ
กฎหมายไทย

ปฏิญญา
ผู้สูงอายุไทย
รัฐ ต้องกำหนดนโยบายและ
แผนหลักด้านผู้สูงอายุ

พ.ร.บ.

ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง
การส่งเสริมและการสนับสนุน

**กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ
กรมกิจการผู้สูงอายุ**

พัฒนาศักยภาพการจัดสวัสดิการและการคุ้มครอง
พิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ ตอบสนองต่อพันธกรณีและ
ความตกลงระหว่างประเทศ

แผนปฏิบัติการ
ด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3
(พ.ศ. 2566 - 2580)

เตรียมความพร้อม
ของประชากรก่อนวัยสูงอายุ

ยกระดับคุณภาพชีวิตทุกมิติ
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ปฏิรูปและบูรณาการระบบบริหาร
เพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

เพิ่มศักยภาพการวิจัยการพัฒนา
เทคโนโลยีและนวัตกรรมรองรับสังคมสูงวัย

แผนปฏิบัติการและ
ปฏิญญาด้านผู้สูงอายุ
ต่างประเทศ

แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ
(Madrid International Plan of Action on Ageing : MIPAA)

ปฏิญญากัวลาแลมเปอร์ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ

ปฏิญญาบูโนดาธุชาลามว่าด้วยการเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

กลไกความร่วมมือ
ระหว่างประเทศ

กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ

กรอบความร่วมมืออาเซียน

กรอบความร่วมมือภูมิภาค

- คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ : จัดทำข้อมูลรายงาน UPR
- คณะกรรมการเศรษฐกิจสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (UNESCAP) : เข้าร่วมประชุม
- คณะกรรมการประชากรและการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (CPD) : จัดทำข้อมูลประจำปี
- คณะทำงานว่าด้วยผู้สูงอายุ (OEWSA) : ให้ข้อมูลด้านสถิติเพื่อทำอนุสัญญาด้านผู้สูงอายุ
- กองทุนประชากรแห่งประเทศไทย (INFPA) : เข้าร่วมประชุมวาระต่าง ๆ
- ธนาคารโลก (World Bank) : กำหนดกรอบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างไทยกับกลุ่ม
- ธนาคารโลก (Country Partnership Framework: CPF) และงานด้านการรับมือ Climate Change ในกลุ่มเปราะบาง

- ประชาสังคมและวัฒนธรรม (ASCC) : จัดประชุมตามกรอบยุทธศาสตร์ด้าน
- สวัสดิการสังคมและพัฒนา
- คณะกรรมการกำกับดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและนวัตกรรม
- (ACAV) : ร่วมเป็นคณะกรรมการกำกับศูนย์
- สนธิสัญญาระหว่างอาเซียน (AIPA) : จัดทำข้อมูลตามข้อเสนอด้านสังคม
- ASEAN GO-NGO Forum on Social Welfare and Development : ประชุม
- แลกเปลี่ยนความรู้และจัดทำโครงการขับเคลื่อนแนวปฏิบัติที่ดี
- SOMSWD-3 Meeting : จัดส่งข้อมูลการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส (อาเซียน +
- จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้)

- โครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการไทย -
- สิงคโปร์ (CSEP) : ร่วมประชุมวิชาการด้านที่พิทักษ์และ
- สวัสดิการสังคม
- ศูนย์ฝึกอบรมเอเชียและแปซิฟิกสำหรับสตรี
- สหประชาชาติและการรื้อสร้างเพื่อการพัฒนา (APCICT) :
- ขับเคลื่อนตามหนังสือแสดงเจตจำนงระหว่าง ผส. และ
- APCICT
- Access4U : ขับเคลื่อนตาม RO1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
- หน่วยงานที่ยื่นขอและศึกษาดูงาน UICAV สอท.)

จัดทำโดย เวทีอากาศไทหญิง สุจิตา คงเลิศมงคล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๓.๓ ข้อเสนอ

ผู้ขอรับการประเมิน ในฐานะที่ผู้ปฏิบัติงานขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ และกรอบความร่วมมือทวิภาคี ขอเสนอว่า เพื่อให้การดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแล สามารถแบ่งขอบเขตของการให้ข้อเสนอตามกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ๓ ประเภท ดังนี้

๓.๓.๑ กลไกความร่วมมือภายใต้กรอบสหประชาชาติ

๑) ส่งเสริมให้ประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นประเด็นสำคัญในการจัดทำสารัตถะประกอบการร่างคำกล่าวถ้อยแถลงของผู้บริหารหรือผู้แทนประเทศไทยในเวทีสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักในคุณค่าของงานดูแล ทั้งงานที่ได้รับค่าตอบแทน และที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน โดยเน้นย้ำว่า ผู้ดูแล เป็นส่วนสนับสนุนหลักที่ทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ

๒) สนับสนุนการจัดประชุมย่อยภายใต้การประชุมสำคัญของคณะกรรมการต่าง ๆ ของสหประชาชาติเพื่อแสดงเจตจำนงและความพร้อมของประเทศไทยในการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทั้งในชุมชน ในครอบครัว และในศูนย์ สถาน หรือสถาบันดูแลผู้สูงอายุของภาครัฐและภาคเอกชน

๓) แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานพันธมิตรภายใต้การกำกับดูแลขององค์การสหประชาชาติในการสนับสนุนงบประมาณจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรวบรวมหลักสูตร การอบรม คู่มือ แนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวทางการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุทั้งของประเทศไทย เช่น หลักสูตรผู้บริหารคัมครองสิทธิผู้สูงอายุ จำนวน ๒๔๐ ชั่วโมง และหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุขั้นเบื้องต้น จำนวน ๑๘ ชั่วโมง และหลักสูตร การอบรม คู่มือ แนวปฏิบัติที่ดี หรือแนวทางของต่างประเทศเพื่อนำไปเผยแพร่ให้กับเครือข่ายและกลไกในพื้นที่หรือชุมชนที่ดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ

๔) แสวงหาความร่วมมือในการจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และหน่วยงานในสังกัดองค์การสหประชาชาติ เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกันโดยกำหนดกรอบการทำงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ อย่างเป็นรูปธรรม

๕) สนับสนุนให้ประเด็นคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาขอบเขตของนโยบายหรือแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุในระดับนานาชาติ ทั้งแผนในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ตลอดจนการบรรจุไว้ในหลักการและเหตุผลประกอบการจัดทำหลักสูตรอบรมต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หรือหลักสูตรส่งเสริมแนวปฏิบัติตามแนวคิดสูงวัยในถิ่นที่อยู่

๖) ส่งเสริมให้มีการทบทวนแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (Madrid International Plan of Action on Ageing (MIPAA)) ให้มีความจำเพาะเจาะจงกำหนดแผนการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากการเป็นผู้ดูแล ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ ตลอดจนสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ดูแลที่ไม่ได้รับเงินค่าจ้าง (unpaid caregiver)

๗) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลไกการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้เข้าร่วมโครงการบริหารและคัมครองสิทธิผู้สูงอายุในชุมชน เจ้าหน้าที่ขับเคลื่อนและผู้ได้ประโยชน์จากโครงการสนับสนุนครอบครัวอุปถัมภ์ผู้สูงอายุ ตลอดจนอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในเวทีสหประชาชาติ หรือช่องทางความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ การเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ การจัดทำ

คู่มือการพัฒนาสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ การเข้าร่วมการอบรมและหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนวัตกรรมทางนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของผู้ดูแลโดยตรง

๓.๓.๒ กลไกความร่วมมือภายใต้กรอบอาเซียน

๑) จัดทำข้อมูลการจัดทำร่างถ้อยแถลงร่วมสำหรับการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา สมัยพิเศษ (Joint Statement of the Special ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development) เพื่อแสดงถึงความตระหนักถึงและมุ่งมั่นส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๒) เสนอให้ระบุประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุในกรอบการทำงาน โดยใช้เวทีการประชุมและคณะทำงานต่าง ๆ เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดสภารัตถะหรือวางแผนการปฏิบัติงาน เช่น การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสสำหรับคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (SOCA Retreat) ASEAN Government-Non-Government (GO-NGO) Forum on Social Welfare and Development ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านนโยบายการจัดทำโครงการการขับเคลื่อนงานแนวปฏิบัติที่ดีด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา และการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

๓) กำหนดแผนปฏิบัติการให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงการส่งเสริมสวัสดิการของผู้ดูแลผู้สูงอายุในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยสามารถแบ่งสวัสดิการต่าง ๆ ได้ดังนี้

(๑) ด้านการเงิน เช่น ค่าตอบแทน เงินสนับสนุน ประกันสังคม สิทธิประโยชน์ทางภาษี

(๒) ด้านสุขภาพกายและจิต เช่น การให้บริการตรวจสุขภาพ สิทธิประโยชน์ทางการรักษาการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา หรือจัดตั้งกลุ่มสนับสนุน

(๓) ด้านสมดุลชีวิตและงาน เช่น การกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม การให้สิทธิลาฉุกเฉินหรือพักผ่อนสุขภาพ

(๔) ด้านความมั่นคงทางสังคมและกฎหมาย เช่น การคุ้มครองแรงงาน การให้สถานะแก่ผู้ดูแลที่ทำงานแบบไม่เป็นทางการ การสนับสนุนทางสังคมผ่านการรวมกลุ่มในเครือข่ายชุมชน

๔) ส่งเสริมให้ศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงวัยอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation (ACAI)) เป็นศูนย์กลางให้ความรู้และการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๓.๓.๓ กลไกความร่วมมือภายใต้กรอบทวิภาคี

๑) ผลักดันประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุในการหารือร่วมกับภาคีเครือข่ายระหว่างการเยี่ยมคารวะผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒) ส่งเสริมความร่วมมือผ่านการลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อร่วมกันสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกอบรม ฝึกงาน ทุน หน่วยงาน ศูนย์ หรือสถาน กับคู่ภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม

๓) ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของต่างประเทศผ่านการศึกษาดูงาน เช่น ร่วมจัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบการพัฒนาสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลในระดับพื้นที่ เพื่อขยายผลสู่ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ และเพื่อส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมทางสังคมในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุและผู้ดูแล

๔) จัดทำแผนปฏิบัติการตามกรอบระยะเวลาของบันทึกความเข้าใจหรือหนังสือแสดงความเจตจำนงร่วมกันเพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม

สรุปข้อเสนอการพัฒนาการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้สูงอายุผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ

กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ
 United Nations Cooperation

- ส่งเสริมประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุในการจัดทำคำกล่าวถ้อยแถลง
- สนับสนุนการจัดประชุมย่อยเพื่อแสดงเจตจำนงและความพร้อมของไทยในการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- แสวงหาความร่วมมือจากภาคีในการสนับสนุนงบประมาณจัดการประชุมเพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
- แสวงหาความร่วมมือจัดทำบันทึกความเข้าใจและกำหนดกรอบการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม
- สนับสนุนประเด็นคุณภาพชีวิตของผู้ดูแลผู้สูงอายุในการพิจารณาขอบเขตของนโยบายและแผนปฏิบัติการ
- ส่งเสริมการทบทวนแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาตริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ให้กำหนดแผนการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลไกในกิจกรรมของสหประชาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างนวัตกรรมทางนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของผู้ดูแลโดยตรง

กรอบความร่วมมืออาเซียน
 ASEAN Cooperation

- จัดทำข้อมูลประกอบการร่างถ้อยแถลงร่วมสำหรับการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนา สมัยพิเศษ เพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- ระบุประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุในการดำเนินงาน โดยใช้เวทีการประชุมและคณะทำงานต่าง ๆ เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดสาระหรือวางแผนการปฏิบัติงาน เช่น SOCA Retreat, ASEAN Government-Non-Government (GO-NGO) Forum on Social Welfare and Development
- กำหนดแผนปฏิบัติการให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงการส่งเสริมสวัสดิการของผู้ดูแลผู้สูงอายุในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว
- ส่งเสริมให้ศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงวัยอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ASEAN Centre for Active Ageing and Innovation (ACAI)) เป็นศูนย์กลางให้ความรู้และอบรมหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ

กรอบความร่วมมือทวิภาคี
 Bilateral Cooperation

- ผลักดันประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุในการหารือร่วมกับภาคีเครือข่ายระหว่าง การเยี่ยมคารวะผู้บริหารของหน่วยงาน
- ส่งเสริมความร่วมมือผ่านการลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกงานกับคู่ภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม
- ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของต่างประเทศผ่านการศึกษาดูงาน ในระดับพื้นที่ เพื่อขยายผลสู่ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ และเพื่อส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมทางสังคม
- จัดทำแผนปฏิบัติการตามกรอบระยะเวลาของบันทึกความเข้าใจหรือหนังสือแสดงความเจตจำนง

จัดทำโดย เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล
 กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
 ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๓.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๔.๑ ประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลเป็นประเด็นที่ซับซ้อน เนื่องจากการเป็นผู้ดูแลนั้นอาจเป็นได้ทุกช่วงวัย ความต้องการของผู้ดูแลในแต่ละช่วงอายุย่อมแตกต่างกัน และการกำหนดแนวทางจึงต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจจากหลายภาคส่วน

๓.๔.๒ กระบวนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความสามารถทางภาษาและความเข้าใจความแตกต่างทางบริบททางวัฒนธรรม เช่น แนวคิด ความกตัญญู ทักษะของการอาศัยกับศูนย์หรือสถานดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวมีผลต่อการสร้างความเข้าใจ การอภิปรายเพื่อผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศ

๓.๔.๓ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศมีความท้าทายด้านข้อจำกัดทางงบประมาณ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการเดินทางเจรจาระหว่างประเทศ การจัดประชุมและงานเลี้ยงรับรองผู้นำนานาชาติ

๓.๔.๔ การดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศมีข้อจำกัดและความท้าทายด้านกรอบเวลา การประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศ อาจต้องใช้เวลามากเป็นพิเศษ เนื่องจากเขตเวลา (Time Zone) ที่ไม่ตรงกัน และอาจเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนอันเป็นเหตุมาจากภาษาได้

๓.๕ แนวทางแก้ไข

๓.๕.๑ ส่งเสริมการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานหรือองค์การต่างประเทศ อาทิ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency : JICA) เนื่องจากมีภารกิจส่งเสริมสวัสดิการของกลุ่มคนทุกช่วงวัย

๓.๕.๒ เตรียมการสนับสนุนล่ามเพื่ออำนวยความสะดวกระหว่างการประชุม การหารือ หรือกิจกรรมให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ทั้งนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และทักษะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน

๓.๕.๓ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อเป็นข้อมูลที่ได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการสนับสนุนงบประมาณด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือต่อสถานการณ์สังคมสูงวัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาวะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๓.๕.๔ กำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานให้ชัดเจน ระบุผู้รับผิดชอบหลัก พร้อมจัดประชุมกลุ่มย่อยรายเดือน เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ชี้แจงปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมกันหาหนทางแก้ไข และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓.๕.๕ ส่งเสริมการประสานความร่วมมือและการเสริมพลังให้แก่กลไกต่าง ๆ อาทิ กลไกความร่วมมือด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility : CSR) กลไกเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.)) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรงบประมาณ หรือการดำเนินโครงการผ่านการลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐของไทยและต่างประเทศ ในการทำวิจัยหรือขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงพื้นที่ร่วมกัน ตลอดจนการฝึกอบรมหรือการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อลดภาระการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ อาทิ ระบบการสื่อสารที่เชื่อมต่อฐานข้อมูลและการส่งต่อระหว่างหน่วยบริการทางสุขภาพและสังคม นวัตกรรมกายอุปกรณ์สำหรับการเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุ แอปพลิเคชันเพื่อคัดกรองด้านสุขภาพกายและจิต หรือเพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๑ ระดับหน่วยงาน

๔.๑.๑ กรมกิจการผู้สูงอายุมีความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับสหประชาชาติในการดำเนินการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนและในครอบครัว โดยนำไปสู่การพัฒนาจัดทำคู่มือเพื่อนำไปเผยแพร่ในเครือข่าย ๆ สำหรับการดำเนินงานในส่วนกลาง เช่น การกำหนดนโยบาย มาตรการ และการดำเนินงานในท้องถิ่น เช่น ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ

๔.๑.๒ กรมกิจการผู้สูงอายุมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น นำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในระดับวิชาการ และการปฏิบัติงานระหว่างประเทศ ตอบสนองต่อสถานการณ์โลกและพันธกิจระหว่างประเทศตามที่ระบุไว้ในภารกิจของกรมกิจการผู้สูงอายุ

๔.๒ ระดับเจ้าหน้าที่

๔.๒.๑ เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้พัฒนาความรู้และทักษะ และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงาน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มาจากต่างประเทศ

๔.๒.๒ เจ้าหน้าที่กรมกิจการผู้สูงอายุได้รับมุมมองใหม่และแตกต่าง จากการเปิดโลกทัศน์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยให้เกิดกระบวนการยอมรับในความหลากหลายทางความคิด ส่งเสริมทัศนคติ กล้าแสดงออกทางความคิดและวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ

๔.๓ ระดับบุคคล/ประชาชน

ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนและในครอบครัวได้ร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็น และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพ ทำให้คู่มือเป็นคู่มือที่พัฒนามาจากผู้มีประสบการณ์จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๕.๑ เชิงปริมาณ

๕.๑.๑ มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับนานาชาติด้วยการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยผู้เข้าร่วมประชุมฯ ประกอบด้วย พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ หรือมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมาจากหน่วยงานภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือทวิภาคี

๕.๑.๒ มีการจัดทำร่างคู่มือการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผ่านความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือทวิภาคี

๕.๑.๓ มีการจัดทำข้อมูลสนับสนุนหยิบยกประเด็นการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ เป็นประเด็นสำคัญในการจัดทำถ้อยแถลง แถลงการณ์ร่วม การกำหนดสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการ การบรรยาย และการเสวนาของผู้บริหาร ในเวทีภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือทวิภาคี

๕.๒ เชิงคุณภาพ

๕.๒.๑ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ หรือมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมาจากหน่วยงานภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือทวิภาคี ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคู่มือการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๕.๒.๒ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทั้งในศูนย์ สถาน ชุมชน และครอบครัว ได้มีส่วนร่วมในการร่างคู่มือการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นเวทีการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นผลจากความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ความร่วมมืออาเซียน และความร่วมมือทวิภาคี

๕.๒.๓ ได้แนวทางการส่งเสริมสวัสดิการและสุขภาพสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ ที่ผ่านการระดมความคิดเห็นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ผู้สูงอายุในชุมชน และผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภายใต้บันทึกความเข้าใจ (ROU) ระหว่างกรมกิจการผู้สูงอายุ และองค์การ Access4U

๕.๒.๔ การได้รับสวัสดิการและการส่งเสริมสุขภาพที่ดีช่วยให้ผู้ดูแลมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แข็งแรง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการให้บริการดูแล เมื่อมีแนวทางการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ย่อมสร้างความยั่งยืนในการให้บริการ ทั้งสำหรับผู้ดูแลในศูนย์ สถาน สถาบัน ตลอดจนผู้ดูแลภายในครอบครัว นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุ ให้ได้รับบริการที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุในระยะยาว

(ลงชื่อ).....ร.ท.แสง.....

(เรืออากาศโทหญิง สุธิดา คงเลิศมงคล)

ผู้ขอประเมิน

(วันที่).....๖ / ก.พ. / ๖๕.....

บรรณานุกรม

- Ageing and Health (AAH). (2015, September 29). *World report on ageing and health*.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789241565042>
- Care: A critical investment for gender equality and the rights of women and girls* /
UN Women – Headquarters. (2024, October 29). UN Women – Headquarters.
<https://www.unwomen.org/en/news-stories/statement/2024/10/care-a-critical-investment-for-gender-equality-and-the-rights-of-women-and-girls>
- Elder, G. H. (1998). The life Course as developmental theory. *Child Development*, 69(1), 1–12. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06128.x>
- Jitapunkul, S., & Wivatvanit, S. (2008). National Policies and Programs for the aging Population in Thailand. *Ageing International*, 33(1–4), 62–74.
<https://doi.org/10.1007/s12126-009-9027-6>
- OECD Pensions Outlook 2020. (2020). In *OECD pensions outlook*.
<https://doi.org/10.1787/67ede41b-en>
- Publications, U. N. (2019). *Progress of the World's Women 2019-2020: Families in a Changing World*. UN.
- Thai women's unpaid care and domestic work and the impact on decent employment*. (2022). UNDP. <https://www.undp.org/thailand/publications/thai-womens-unpaid-care-and-domestic-work-and-impact-decent-employment>
- World Population Prospects 2022. (2022). In *Statistical papers - United Nations. Series A, Population and vital statistics report*.
<https://doi.org/10.18356/9789210014380>
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ & สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2549). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๘*.
https://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20160106142830_1.pdf
- ณปภัช สัจจนกุล, ณฐนี สัจจนกุล, ปณณวัฒน์ เกื้อนกลั่น, ณัฐนิชา ลอยฟ้า, ประทีป นัยนา, สุรีย์พร พันพืง, & ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2565). *เอกสารสรุปการวิจัย (Research Brief) การสูงวัยในถิ่นที่อยู่ ข้อเสนอตัวแบบนโยบายจากบทเรียนต่างประเทศ*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
<https://ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/FileUpload/PDF/Report-File-678.pdf>
